

Søværns- orientering

Nr. 2 · juli 2003

Nyt fra Redaktøren

Irak-krigen er forbi og OLFi hjemme og SÆLEN også. Den danske maritime indsats har haft en rimelig god og fair dækning i medierne takket være den pressepolitik vi har i Søværnets Operative Kommando. Informationspolitikken overfor pressen har snart i mange år bygget på en naturlig åbenhed og et ønske om at oplyse befolkningen så præcist som muligt. Vi så i den korte krig demonstreret en ny form for åbenhed med udsendelse af »krigskorrespondenter« i forreste kamplinie. Resultatet vist på flere af de store TV-kanaler. Det var en stor og livsfarlig indsats, der imponerede og havde en stor »underholdningsværdi«. Mange af de billeder, der sendtes hjem via satellit i »near real time« brændte sig godt og grundigt fast på nethinden, som for eksempel da US Marine Corps hjalp til med at vælte den første Saddam-statue i Bagdad.

Det er sådanne billeder der går ind i bevidsthedsopbygningen på samme måde som billederne af de to fly, der ramte World Trade Center 11. september 2001. Man siger nok at publikums hukommelse i forhold til nyheder bragt i medierne er nede på et par uger. Det betyder dog ikke, at det enkelte menneske nødvendigvis har så dårlig en hukommelse og/eller dømmekraft, at store og betydningsfulde hændelser hurtigt kan skjules bag en strøm af andre og nyere presseinformationer – eller blot en enkelt misforstået eller tendentiøs presseindsats. Det er her det er farligt, hvis man ikke hele tiden anvender sin sunde fornuft. Mediernes »samlede sus« kan påvirke mange og skabe krav om reaktion fra de evt. ansvarlige – det være sig ledere eller politikere. Derfor er det uendelig vigtigt at holde medierne informerede fra starten. Man kan naturligvis ikke bestemme, hvad der skrives eller bringes, men hvis man holder åbenheden på det højest mulige plan og alle informationer er korrekte er det sjældent at der går noget galt.

Her i SOK benytter vi mere og mere vort eget elektroniske nyhedsmedie – SOK hjemmeside. Ved udsendelse af skibe eller mobile landenheder sørger vi for en stadig strøm af aktuelle oplysninger så der er nok at vælge imellem for både pårørende og journalister.

De mange rejsebrev, hvoraf vi bringer et par eksempler i dette nummer af Søværnsorientering, giver et meget præcist billede af hvordan besætningerne har det. Brevene er ikke udsat for censur i SOK, men naturligvis er de gennemgået ombord, så ingen personer eller enheder udsættes for en større fare end de allerede befinder sig i.

Vi kan se, siderne besøges flittigt – uden at det dog giver os hele verdens opmærksomhed. Men tilbuddet er der – og med hensyn til opdatering og aktualitet ligger vi ikke bagerst!

Prøv selv at følge med dag for dag, når der for eksempel er øvelse eller mange søredninger – på Internetadressen www.sok.dk

Sven Voxtorp
Redaktør

Indholdsfortegnelse

Korvetten OLFERT FISCHER besøgte Malta	3
En hærofficer står til søs	5
Øvelse BLUE GAME med MOBA	7
Jægerkorpset søger flere Jægere	8
Langtrækkende artilleri til søværnet	9
THETIS som Kommandoskib mm.	10
Så fik Danmark kommandoen!	13
Mindehøjtidelighed for slaget ved Sjællands Odde marts 1808	15
Ny verdensmester i livredning	16
Forsvarets økonomi	17
Søværnets Idrætslederpris	19
J. A. D. Jensens Nunatakker	20
Marineudkigsstation Føllesbjerg 50 Års Jubilæum ...	22
Flådens sænkning	24
Projekt ARK	26
Kønkrænkende adfærd er et problem i Forsvaret! ..	28
Den Danske Flåde opdager Amerika, 20 år før Columbus	30

SØVÆRNSORIENTERING

Udgiver: Søværnets Operative Kommando

Adresse: Søværnets Operative Kommando
Att. SVN ORT
Postboks 483 · 8100 Århus C

Redaktion:

Ansvarshavende overfor medieansvarsloven:
Orlogskaptajn Alex Jensen
Søværnets Operative Kommando

Redaktør: Sven Voxtorp,

Telefon: 89 43 30 99 (omstilling). Mobil: 23 71 35 72
Telefax: 89 43 31 41, E-mail: <leseks@sok.dk>

Distribution: Kontorfuldmægtig Brit Kristjansson.

Telefon: 89 43 30 99

Forsidebillede: Flådestation Frederikshavn fra dækket af THETIS. Foto: Red.

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere det indsendte materiale.

Indholdet i bladet kan frit citeres med angivelse af kilde. Billedmateriale dog kun efter aftale med red.

Tryk & layout: Kanneke Graphic A/S, Århus

ISSN 0907-5038, oplag: 8.500 eksemplarer

SVNORT kan også ses på: www.sok.dk

DEADLINE for næste nummer: 21. august 2003

Korvetten OLFERT FISCHER besøgte Malta

Efter en 15 dogn lang forlægning fra Manama, Bahrain besøgte korvetten OLFERT FISCHER øen Malta i Middelhavet i dagene 30. maj til 2. juni 2003. Det var det første anløb af to planlagte på den lange tur hjem efter deltagelsen i operation IRAQI FREEDOM.

Olie, ferskvand og god hvile

Anløbet skulle sikre genforsyning af korvetten med olie, ferskvand, ferske madvarer og friske grøntsager foruden nødvendig udvendig skibsvedligeholdelse. Men det skulle sandelig også sikre, at besætningen for første gang siden 14. marts endelig kunne blive godt udhvilet – uden at være begrænset af korvettens store travlhed, strikse sikkerhedsforanstaltninger og restriktioner vedrørende færdsel i land og meget andet – som det i allerhøjeste grad var tilfældet i Bahrain, mens operationen stod på.

Kontakt til den stedlige danske honorære konsul, Mister Karl Golcher, blev etableret hurtigt efter passage af Suezkanalen for nordgående. Han kunne ikke erindre at et dansk orlogsfartøj i hans embedsperiode havde anløbet Malta. Korvetten rettede derfor via eskadrechefen henvendelse til Marinens Bibliotek for at lade undersøge, hvad arkiverne måske gemte om Flådens besøg på Malta gennem tiderne.

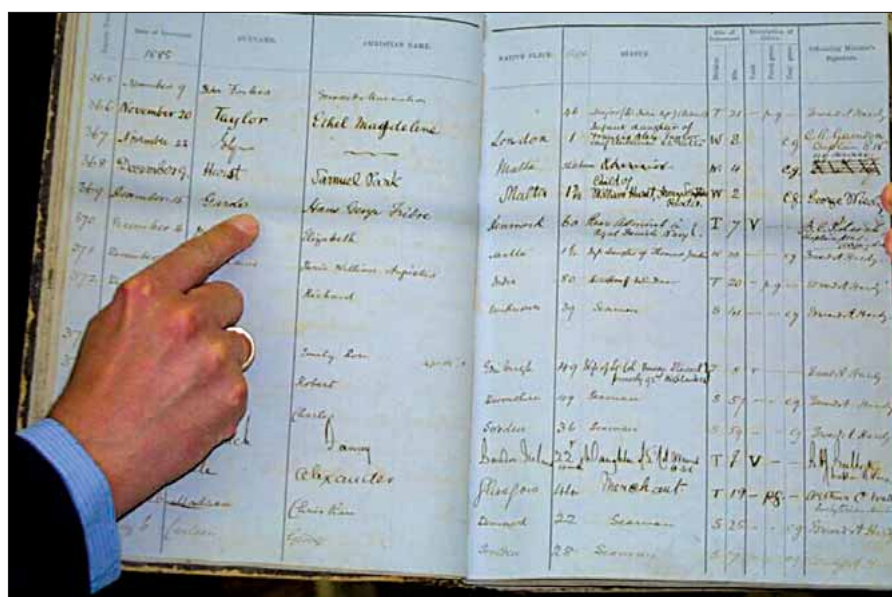
Skruekorvetten FYEN besøgte Malta i 1885

Det viste sig, at arkiverne rummede oplysninger om en række besøg, men muligvis ikke alle. I hvert fald er det sikkert, at depot- og skoleskibet ÆGIR sammen med ministrygerne EGERNSUND og AARØSUND i september 1964 kom til Valletta på Malta, i forbindelse med Flådebesøget i Athen i anledning af prinsesse Anne

På Addolorata Cemetary

Med disse oplysninger satte OLFERT FISCHER sig derfor det mål at finde gravstedet og gennemføre en lille højtidelighed. Med assistance fra konsulatet blev det klart, at gravstedet måtte være i Valletta, på Addolorata Cemetary (kirkegård) i bydelen Marsa. Desværre var det ikke muligt hos de lokale myndigheder at opnå tilladelse

Kontreadmiral Gardes navn i begravelsesbogen

Maries bryllup, hvor hun som alle ved blev formælet med den græske kronprins Konstantin.

Flådebesøg på øen før da, kunne kun dateres tilbage til årene 1909, 1913 og 1915, hvor krydserfregatten VALKYRIEN besøgte Malta, blandt andet i forbindelse med afhentning af danske krigsfanger i Alexandria og på Malta.

Men det viste sig også, at skruedorvetten FYEN i 1885 havde besøgt Malta. Skibet var under kommando af den netop nyudnævnte kontreadmiral Hans Georg Friboe Garde. Ganske kort tid efter modtagelsen af nyheden om sin udnævnelse skete der imidlertid det, at admiralen døde 13. december og han blev begravet på øen.

Gravstenen

til at medtage fane eller bære uniform, men korvetten ville gennemføre alligevel. I en hyrevogn drog et kontingent af sted samme eftermiddag som man var ankommet – i stærkt solskin og vindstille.

Kransenedlægningen

På Addolorata Cemetery – der vel at mærke er en meget, meget stor kirkegård – viste det sig hurtigt uoverskueligt at begynde at lede fra en ende af. OLFIs kontingent henvendte sig derfor på kirkegårdens kontor, hvor 4 - 5 ældre mandlige medarbejdere hentede de gamle bøger frem og var meget hjælpsomme og ivrige for at hitte ud af, hvor den gamle admiral måtte være begravet.

»War Memorial Cemetery«

Efter en del søgen opdagedes det, at gravstedet slet ikke er dér, men på nabokirkegården et stykke væk, nemlig Ta'Braxa Cemetery. Det fremgik endda af den gamle, håndskrevne bog at graven skulle være i Afdeling T og havde »nummer 7«. Så kontingentet drog af sammen med den anskaffede krans

derover til, og efter at have gennemtravet den noget mere overskuelige »War Memorial Cemetery« blev gravstedet ret hurtigt fundet. Som man kan se på billederne, ligner gravmonumentet lidt det man kan se på Odden Kirkegård, hvor blandt andre PL Peter Willemoes i 1808 blev stedt til hvile – og hvor Sø-Lieutenant Selskabet hvert år afholder en højtidelighed og nedlægger en krans til minde.

Chefen for korvetten OLFERT FISCHER, kommandørkaptajn Gustav Lang, sergent Anders Jensen, marineoverkonstablerne Stefan Erichsen,

Mikkel Rise og Thomas Nørgaard lagde en flot krans på gravstedet. Chefen holdt en kort tale om admiral Gardes liv og færden. Efter et minuts stilhed og eftertænksomhed kunne kontingentet drage tilbage til havnen, korvetten og besøgsprogrammet.

OLFI

En hærofficer står til søs

Major Jens Thygesen, Den Kongelige Livgarde, har sendt dette indlæg fra korvetten OLFERT FISCHER under dens sejlads gennem Middelhavet til Golfen.

Da jeg påmønstrede korvetten OLFERT FISCHER under dens sejlads gennem Middelhavet i slutningen af marts 2003, havde jeg aldrig sejlet med Søværnets skibe før. Det var derfor med lidt spændt forventning, at jeg en sen aften satte mine fødder på korvettens gyngende agterdæk for at udfylde rollen som tolk ombord i forbindelse med skibets forestående operationer i Den Persiske Bugt.

Jeg havde ved flere lejligheder i løbet af mine år i forsvaret truffet personel fra Søværnet, især dets officerer, så jeg havde et rimeligt godt indtryk af dets kultur. Men »et er søkort at forstå, et andet er skib at føre«, så i den

Tolken i arbejde

første tid ombord på korvetten havde jeg brug for at vænne mig til og omstille mig til livet til søs. Jeg benyttede mig af den lange transport rundt om den arabiske halvø til at stikke fingeren dybt i jorden – eller rettere dybt i dørken – for at tilegne mig så meget viden som muligt for at kunne begå mig ombord.

Jeg kommer fra et gammelt og traditionsrigt værn, så det var ikke van-

skeligt for mig at omstille mig til de af Søværnets gamle traditioner, som jeg mødte ombord på korvetten, blandt andet ritualerne omkring måltiderne – eller rettere omkring skafningen. Alle har deres faste pladser omkring bordet, ingen sætter sig, før chefen har sat sig, ingen begynder at spise, før alle har fået mad på deres tallerkener og så videre.

Der var dog noget, som jeg hurtigt måtte ændre for at kunne begå mig ordentligt over for besætningen ombord på korvetten. Jeg har allerede antydnet det ovenfor, nemlig den særlige jargon, som kun bliver anvendt af folk til søs. Det tog lidt tid at lære alle disse mange udtryk, og fra tid til anden dukker der da også stadig enkelte nye op, men nu siger jeg ikke længere, at »jeg har redt min seng«, men at »jeg har rigget min køje«, og jeg kravler ikke længere op ad »en stige«, men op ad »en lejder«. En anden forskel i den sproglige udtryksform, som jeg skulle vænne mig til, fandt

OLFERT FISCHER på patrulje i Den Persiske Golf

Iransk dhow anråbes før boarding

jeg i nogle af kommandoerne, for eksempel i kommandoen »Giv agt, rør!«. Den kommando var aldrig gået i Den Kongelige Livgarde – i hæren er den tilsvarende kommando blot »Rør!« –, hvor hærens eksercits og kommandoer dyrkes til perfektion som følge af regimentets vagttjeneste for kongehuset.

Jargonen og kommandoerne er nok forskellige, men tonen mellem menige, befalingsmænd og officerer er alligevel nogenlunde den samme i både Hæren og Søværnet. Tonen i hæren opfattes muligvis af nogle som hårdere end tonen i Søværnet, og der bliver muligvis også talt med lidt større bogstaver i Hæren end i Søværnet. Det bunder nok i, at det er lidt sværere at kommunikere internt i en taktisk indsat hærenhed på landjorden end i en taktisk indsat flådeenhed på søen. Lidt populært sagt, så skal en søofficer blot befale roergængererne på broen til at dreje lidt på et håndtag, så følger hele enheden automatisk og hurtigt med, mens en hærofficer skal bruge meget energi på at få soldaterne på yderfløjene til at følge med, når han befaler sin enhed til at foretage en kursændring.

En anden forskel mellem Hæren og Søværnet er, hvornår i sit tjenesteforløb en officer får kommando over sin egen enhed. En hærofficer er typisk både lavere af grad og yngre af levealder end en søofficer, når han får kommando over en enhed med omkring 130 menige, befalingsmænd og officerer og med materiel og udrustning til adskillige millioner kroner. Jeg var således selv underafdelingschef ved Den Kongelige Livgarde som kaptajn – svarende til kaptajnløjtnant i Søværnet – i en alder af 31 år.

Som tolk ombord på korvetten har jeg under dens operationer i Den Persiske Bugt haft lejlighed til at bruge ikke bare mine sproglige kundskaber, men også min nye viden om Søværnet. Jeg har støttet skibets vagthold i forbindelse med deres henvendelse til nogle af de irakiske, iranske og kuwaitiske fiskerbåde og andre skibe, som har befundet sig i skibets ansvarsområde, når besætningerne på disse både eller skibe ikke har behersket engelsk. Jeg har også støttet skibets boardinghold i forbindelse med dets boarding af nogle af disse både og skibe ved at anråde dem enten på

radio eller med megafon og gøre dem klart, at boardingholdet var på vej. Endelig har jeg også holdt besætningen orienteret om de militære operationer inde i Irak og om de politiske forhold omkring genopbygningen af landet ud fra nyheder, som jeg har kunnet samle sammen fra arabiske, engelske og danske medier.

På det professionelle plan er det udfordrende for en hærofficer at stå til søs. Det er en utrolig stor oplevelse for mig at være tæt på mine kolleger i Søværnet, mens de er i deres rette element. Det er ikke enhver hærofficer forundt, så det er et stort privilegium for mig. Jeg kan ikke undgå at få et og andet med mig, som jeg kan bruge i min fortsatte tjeneste i forsvaret, når jeg går i land igen. Selv om vi alle gør tjeneste i det samme forsvar, så har vi – heldigvis – små forskelle i kulturen værnene imellem, og det gør forsvaret til en alsidig og interessant arbejdsplads. Men hvor end vi er ansat i forsvaret, er vi i samme båd, og vi må »stå last og brast ryg mod ryg og skulder ved skulder«.

God vind i krattet, mellem skyerne og på søen! ■

Øvelse BLUE GAME med MOBA

af KL P.M. Pedersen, NK MOBA

Øvelse BLUE GAME er for mange besætninger et årligt tilbagevendende højdepunkt. På MOBA har denne øvelse rødder i den tidligere øvelse BOLD GAME, hvor danske, norske og tyske overflade-enheder, engelske helikoptere og sædvanligvis også tyske jagerfly deltog. I gennem årene har FPB-besætninger (Fast Patrol Boat) og helikopter-besætninger, på denne øvelse forsøgt at fastholde og videreudvikle taktikker såvel som samarbejdsniveau indenfor ASUW (Anti Surface Warfare), AAW (Anti Air Warfare) og EW (Electronic Warfare). Der er i gennem årene indhøstet mange erfaringer, og ikke mindst skabt mange kontakter på tværs af de deltagende nationer.

CH SOK kommer på visit

MOBA tager til område Fehmern

Øvelsen blev som det vil være de fleste bekendt slået sammen med øvelse BLUE HARRIER i 1999. BOLD GAME slået sammen med en MCM-øvelse (Mine Counter Measure), med fokus på minerydning, gav så navnet BLUE GAME.

Dette års øvelse er planlagt i regi af JHQ NE (Joint Headquarters North East), der indtil videre er beliggende i Karup. Ansvar for gennemførelsen af øvelsen ligger hos CINCGERFLEET (Commander-in-Chief German Fleet), der har sit hovedkvarter i Glücksburg lige uden for Flensborg i Slesvig Holsten.

De danske deltagere i øvelsen er GLENTEN, SKADEN, HAVKATTEN (begrænset periode), PETER TORDENSKIOLD (begrænset periode), LAXEN, LINDORMEN, Søværnets

Flyvetjeneste (en LYNX), Hærens Flyvetjeneste (1 FENNEC), MLOG (Den Mobile Logistiske Enhed) og selvfølgelig MOBA (Den Mobile Base).

Herudover medvirker en række mindre fartøjer, og flere landmyndigheder bidrager med personel til de oprettede stabsfunktioner (Søværnets Taktiske Stab, Taktik- og Våbenskolen, 2. og 3. Eskadre). Øvelsen løber af stablen i perioden 28. april til 16. maj 2003. Der indledtes med en kort havnefase i Kiel, hvorefter skibene gik ud i Østersøen, og MOBA til område Fehmern.

På jævnt flyverjysk: »The bad guy«

Der har også i år været set frem til øvelsen med en vis spænding, ikke mindst på grund af rollen som kommando-plattform for COM OPFOR (Commander Opposing Forces) og dennes stab. COM OPFOR er den person, der med sin stab og sine enheder skal få det strategiske og taktiske spil i øvelsen til at udvikle sig, så det giver sammenhæng i forhold til det grundlæggende scenario (herom senere), ligesom han skal give NATO-styrken den militære modstand. COM OPFOR er altså på jævnt flyverjysk: »bad guy«. COM OPFOR er i år kommandør Bent Fabricius, Chef for 2. Eskadre. Øvelsen er bygget op omkring et fiktivt scenario, der omfatter KOALITIONEN (landene ORANIA, OLIVELAND, beliggende syd for Polen og Tyskland, samt BORNHOLM). KOALITIONEN har for 14 dage siden gennemført et angreb på Polen og det østlige Tyskland for at sikre sig adgang til nye oliefelter i Østersøen. Overfor disse lande står ALLIANCEN, der i skrivende stund (5. maj) er i gang med at opbygge en maritim styrke for at genoprette NATO-landenes integritet.

1. maj:

MOBA har etableret »camp« på en militær installation i området Syd for Fehmern. Siden vi forlod Kiel, har vi

deltaget i forskellige former for procedureøvelser, der skal forberede os på den taktiske fase. Vi har samarbejdet med de engelske LYNX helikoptere, med stort udbytte.

4. maj:

Efter en lille uge på Fehmern er vi nu på vejen igen – på vej til en ny position for at forberede COM OPFOR styrker på det forventede sammenstød med BLUE. Ugen forløb med mange aktiviteter mellem missilbådene, minejægerne og helikoptere. MOBA stedlige forbindelsesofficer var oberstløjtnant Langanki. Han ydede en formidabel indsats. Besætningen fik blandt andet lov til at låne en sportshal, hvor vagtsfrit personel kunne spille fodbold og hockey.

5. maj:

Vi er nu deployeret til Grenå. »Campen« er i løbet af dagen forvandlet til en hel lille lufthavn. Vi har opereret med op til 4 helikoptere i luften ad gangen. Som noget helt nyt samarbejder vi med helikoptere fra Hærens Flyvetjeneste, FENNEC' en, der jo reelt anvendes som et våben mod kampvogne på landjorden. FENNEC' en er udstyret med de såkaldte TOW-missiler som nu skal vise deres anvendelighed i et kystnært scenario mod overfladeenheder til søs. Søværnets Flyvetjeneste bidrager også til festen med en TAC LYNX, en helikopter som MOBA tit har samarbejdet med. Chefen for Søværnets Operative Kommando aflagde sidst på eftermiddagen og først på aftenen et besøg i lejren. Efter aftensmaden blev han, i selskab med COM OPFOR (Chefen for 2. Eskadre), fløjet ud til Korvetten PETER TORDENSKIOLD i en engelsk LYNX.

Helikopterne på græs

En sømand går i land

af Helle Kolding

Kommandørkaptajn Kurt Verner forlod med udgangen af februar stillingen som chef for Marinehjemmeværnsdistrikt 1 i Århus, for at gå på pension. Hermed forlod en markant og farverig personlighed »broen« for at overlade roret til nye og yngre kræfter, nemlig kommandørkaptajn Chresten Jensen, der hidtil har været chef for Marinehjemmeværnsdistrikt 2 med udgangspunkt i Ringsted.

I tretten år har Kurt Verner været chef i det jyske, og det er tretten år han har nydt i fulde drag. Samtidig er det år med en rivende udvikling af Marinehjemmeværnet, og stadig nye og flere krav til uddannelse, opgaver og udførelse. Tre punkter Kurt Verner al-

tid selv har levet op til og engageret sig i. Selvom han også har haft tid til gennem årene at engagere sig i blandt andet politisk arbejde i hjemkommunen Nyborg for partiet Venstre, havneudvalg og familien, har han aldrig lagt skjul på, at det var hos Marinehjemmeværnet han tjente sin hyre, og her hans livsopgave lå. Han kan da også glæde sig over, at Marinehjemmeværnet i hans chefperiode ikke alene har fået øget styrketallet med 25% men også at antallet af aktive folk i den mørkeblå uniform, er steget med 50%. En aktivitet, der også altid har kendetegnet Kurt Verner selv og passer godt til hans filosofi om »ikke at fise hyren af«, som han udtalte det i et interview for nylig.

Næ, man har ikke tidligere set distriktschefen sidde med benene oppe på skrivebordet og tage en slapper dag efter dag, og vil næppe heller se det i fremtiden. Kurt Verner har altid sat en ære i og haft det som en personlig glæde, at komme så meget rundt i de lokale flotiller som muligt og være en synlig chef på alle måder. De frivillige har altid stået hans hjerte nær. Han har heller ikke været bange for at have sin egen mening om tingene, eller at sige den, også på højeste sted.

Kurt Verner voksede op på et lille husmandssted ved Vejle og drømte tidligt om en karriere til søs. Det startede med en civil skibsførereksamen og herfra var springet ikke så stort til en vej som officer i flåden fra 1966. I Marinehjemmeværnet nåede han hele vejen rundt fra Kommandoen til de dengang tre distrikter og skolen i Slipshavn, inden han satte sig i chefstolen for distrikt 1 i 1990.

Privat bor han i Nyborg med udsigt over lystbådehavnen, og blandt nogle af de ting han har planer om at beskæftige sig med fremover, er historie. Han vil således gerne samle Slipshavns historie i bogform, plante blomster i haven og lege med sit 11-årige barnebarn. Og så selvfølgelig melde sig som frivillig menig i Marinehjemmeværnet!

Det er i høj grad en personlighed af en hel unik karat, der den 28. februar ved en reception hos SOK i Århus, takkede af efter en lang og flot karriere i Marinehjemmeværnet. ■

Langtrækkende artilleri til søværnet

Søværnet får med de Fleksible Støtteskibe et løft i kapaciteten til at deltage i løsningen af nationale såvel som internationale opgaver. Skibene vil kunne anvendes til en lang række forskellige formål. Til transport af personel og materiel, som støtteenheder for værnsfælles operationer, som kommandoplatforme for ledelse af land-, luft- og søstyrker, som militære hospitalsskibe eller som mine-læggere.

En kraftig og langt-rækkende artilleripjece

For at kunne yde aktiv støtte til operationer på land, vil skibene blive udrustet med en kraftig og langtrækkende artilleripjece. Der ligger en meget grundig udvælgelses proces på to år forud for oktober 2002, da Søværnets Materielkommando underskrev en kontrakt med firmaet United Defense om levering af to stk. 127 mm artilleripjecer til de Fleksible Støtteskibe. Nemlig fra opstillingen af det operative grundlag til udvælgelsen var afsluttet. Hovedpunkterne i dette store arbejde er beskrevet i det efterfølgende.

Rækninger på over 100 km

I efteråret 2000 blev der første gang set på hvilke muligheder, der lå for indførelse af langtrækkende artilleri i Søværnet. En indledende markedsundersøgelse viste, at der kun fandtes to virksomheder, der for alvor arbejdede med udvikling af langtrækkende maritime artillerisystemer. Den amerikanske producent United Defense og den italienske producent OTO MELARA, der begge var i gang med udvikling af 127 mm artillerisystemer, som med særlig ammunition ville kunne opnå rækninger på over 100 km.

Leaders of jointness

Efter flere møder med firmaerne kunne Søværnets Materielkommando i sommeren 2002 indlede formelle kontraktforhandlinger med United Defense. Forhandlingerne viste sig at blive forholdsvis komplicerede på grund

af diverse import- og eksportregler. Til sidst kunne kontrakten dog underskrives og ved offentliggørelsen under forsvarsudstillingen »Euronaval« i Paris i oktober 2002 udtalte Chefen for Søværnets Materielkommando, kontreadmiral Niels Mejdal:

»It is an excellent example where joint requirements override single service priority, and we are proud to be among the leaders of this kind of jointness. Based on partnership with the U.S. Navy and United Defense, the Royal Danish Navy will offer a unique capability to NATO within a few years«.

De indkøbte artilleripjecer har betegnelsen MK45 Mod 4. Pjecernes pibelængder er 62 kalibrer (d.v.s. 62 × 127 mm = 7,8 m). Dette er væsentligt længere end andre 127 mm pjecer, der normalt ligger på 54 kalibrers pibelængde. Til sammenligning kan nævnes, at PEDER SKRAM-klassens 127 mm pjecer havde pibelængder på kun 38 kalibrer!

Extended Range Guided Munition (ERGM)

MK45 Mod 4 vil kunne anvende al standard 127 mm ammunition. Sådan ammunition vil grundet den lange pibelængde kunne opnå en rækning på ca. 24 km. Af særlig interesse for Søværnet er dog den særlige EX171 – Extended Range Guided Munition (ERGM), der udvikles af US Navy i samarbejde med firmaet Raytheon. Denne ammunition består af en granat med raketmotor samt en ekstra kraftig drivladning. Ved skydning på maksimal rækning vil kanonens elevation være ca. 70, hvorved granatens raketmotor hurtigst muligt bringer den op i mere end 30.000 meters højde. I denne højde vil granaten flade ud og udnytte

den lave luftmodstand til at nå ud på en rækning over 100 km. Granaten er udstyret med et inertnavigationssystem samt GPS og vil derefter ved hjælp af styrefinner søge ned mod målet med meget stor nøjagtighed. Denne ammunitionstype forventes færdigudviklet i 2006 og vil derefter umiddelbart kunne anvendes i Søværnet.

VULCANO

Udover EX171 udvikles andre langt-rækkende ammunitionstyper. Italienske OTO MELARA udvikler en type benævnt VULCANO, der forventes at opnå tilsvarende egenskaber. Yderligere forventes udviklet langtrækkende målsøgende ammunitionstyper mod mobile maritime mål. Disse typer forventes operative i omkring 2008 og vil med minimale modifikationer kunne anvendes i de danske 127 mm pjecer.

Rekyltryk på over 80 tons

De to pjecer leveres således, at de kan installeres på de Fleksible Støtteskibe mens disse stadig er under bygning på Lindø værftet. Der er tale om særdeles omfattende skibstekniske installationer, idet vægten pr. pjece er ca. 25 tons og der ved skydning med langtrækkende ammunition udvikles et rekyltryk på over 80 tons. Udover installation af pjecer og ladearrangementer installeres også en særlig mekanisme i ammunitionsmagasinerne til at håndtere de en meter lange og 60 kg tunge ERGM granater.

Med de Fleksible Støtteskibe genindføres således 127 mm artilleri i Søværnet. Selvom kaliberen er den samme er der dog kun få lighedspunkter med de 127 mm artilleripjecer, der udgik med PEDER SKRAM-klassens udfasing i 1990.

Søværnets Materielkommando/SP2

THETIS som Kommandoskib mm. (K-skib)

Fra april 2003 er inspektionsskibet THETIS udpeget som HRF enhed, hvilket bl.a. betyder at der stilles yderligere krav til bl.a. besætnings-sammensætning, uddannelse og materiel. Dette tilgodeses med den igangværende (næsten overståede) ombygning af THETIS til dels kommandoskib, dels skoleskib samt det forhold at der til enheden alene anvendes én fast og forstærket besætning (stampersonel). Derudover har Søværnet behov for fortsat at kunne afprøve og videreudvikle i Søværnets Taktiske Stab (STS) opgaveportefølje for så vidt angår kommandoskibsfunktion, hvorfor denne praksis vil blive opretholdt. På sigt vil 1. Eskadre enheder tillige kunne løse skoleskibsopgaver udover de nuværende uddannelser af marineelever og kadet-aspiranter.

Som HRF enhed er THETIS på kortere varsel for indsættelse. Indsættelsen baseres på en konflikt af op til års varighed, med udskiftning af enheder hver 6. måned.

Skibet kan anvendes ved løsning af en lang række opgaver i internatio-

nalt regi, men indsættelse i egentligt konfliktområde er dog begrænset, primært på grund af den begrænsede selvforsvarsevne.

Udover Kommandoskibet opstilles dels ét inspektionsskib ved Grønland 365 dage om året, dels ét ved Færøerne op til 365 dage pr. år. Besætningerne udskiftes ved flyvende omskiftning hver 3. måned.

Personel

Den faste kommandoskibsbesætning udgøres bemandingsmæssigt af Grundmodulet (48 normer), Stampersonelmodulet (12 normer) samt et kommandoskibsmodul på 18 normer; sidstnævnte omfatter fortrinsvis personel af operative specialer (KI / KU) samt en ekstra helikopter-gruppe.

Materiel

Inspektionsskibet THETIS er bygget til tjeneste i det nordatlantiske område og er således bl.a. forstærket til sejladis i is (1m fast is); skibet er bygget med helikopterlandingsdæk og hangar for LYNX helikopter. Oprindeligt omfatter bevæbning en 76 mm MkLvSa M/85 kanon og dydbom-

ber. Endvidere er enheden udrustet med aktive og passive varslings-systemer for detektering af skibe, fly og undervandsbåde.

Herudover kan FLEX-konceptens containerprincip i et vist omfang udnyttes til supplerende udrustning.

Enheder af THETIS-klassen gennemgår p.t. dels periodisk eftersyn (PE), dels nødvendige opdateringer som følge af godkendte klasseændringsforslag, samt tiltag iværksat på baggrund af STY/REAK, godkendte og iværksatte materielanskaffelsesprojekter m.v. Eksempelvis installeres LINK 11, MCCIS, nyt kommunikationsudstyr (HF/UHF), STINGER (let Anti Ship Missile Defence system), missilvildledningssystem SEA GNAT (Decoy Launching System), 12,7 mm tungt maskingevær, LAN, Chute redningssystem, elektronisk søkort (ECDIS), m.v.

En veludstyret platform for den kommanderende til søs

Dette var den lakoniske beskrivelse af et skib, der på mange måder bærer fremtiden i sig. Det er simpelthen den altid savnede kommandofacilitet

THETIS hjemme på FLS FRH efter »prøveturen«

Udsigt fra øverste dæk – isbryderne ses i baggrunden

for en stab til søs. En dedikeret og veludstyret platform for den kommanderende på havet og hans stab. Altid tidligere har sådanne og meget vigtige funktioner til søs måttet tage til takke med et hjørne i O-rummet, en container eller to og en ikke altid lige populær tilstedeværelse, hvad underbringning og skafning angik – for slet ikke at nævne den stakkels radiostation, som i bedste fald var overbelastet med et par hundrede procent. Ja, det er stille og roligt blevet bedre og

bedre – og her hvor kølen er lagt på Lindø Værft til det første af de nye og meget store støtteskibe, er THETIS tænkt som en generalprøve på den del af støtteskibenes funktion, der vedrører selve kommandoføringen til søs. Altså en del af tiden – THETIS er samtidigt også et inspektionsskib, selv om det i stedet for sine installationer til olieeftersøgning i de nordlige ishave har fået installeret rum og udstyr til kommandobrug, som netop beskrevet.

Chefen, kommandørkaptajn Ulf Berthelsen på broen

Interview med chefen

Efter anmodning fra Chefen for 1. Eskadre, kommandør Carl B. Johansen tog den gamle redaktør op til Frederikshavn for ved egen kraft at byde THETIS velkommen hjem efter første sejlads med den nyopstillede kommandoskibsbesætning og det nye setup installeret. En test af skibets nye indretning og opkøring af besætningen under »en fredelig« tur omkring Færøerne. Store inspektionsskibe må rigtigt ud på havet for at prøve systemerne af; og der skal også sejles almindelig patrulje der.

Til forskel fra andre i skibsklassen har THETIS kun en besætning, der var derfor ganske voldsom travlhed med at få det hele på plads inden den ventende måneds ferie. Ingen anden besætning at give »flyvende« overlevering til.

Chefen – det er kommandørkaptajn Ulf M. Berthelsen – tog sig dog tid til en grundig snak om skibet med efterfølgende rundvisning – forhåbentlig nu til glæde for læserne.

FORAT BONN i 5 år

Ulf M. Berthelsen kommer fra at være chef for det tidligere kommandoskib HVIDBJØRNEN et af de andre inspektionsskibe i samme klasse. Skibet var indtil da ofte med i større øvelser som kommandoplatform, således også i den meget stort anlagte nordlige øvelse STRONG RESOLVE og den fra sidste år så berømte DAN-EX (02), hvor Søværnets Taktiske Stab med stor succes og international opmærksomhed fik afprøvet en evakueringsøvelse på Bornholm.

Ulf Berthelsen er en officer af den gamle skole i dette udtryks bedste betydninger. Der skal være lidt stil over tingene. Folk vil egentlig gerne have tillid til at planlægningen og overblikket også er at finde i den naturlige respekt der ses virkende på dette skib på Ulf Berthelsen måde. Nøgleordene er professionalisme samt gensidig respekt og tolerance – eller frihed under ansvar.

Et skib og en besætning, der vil noget

Man mærker det når man kommer op ad landgangen. Her er et skib med en besætning der vil noget. Til at få et så

Rummet hvor STS vil husere

eksperter. De er allerede ombord i Flagskibet.

De nye etableringer på broen i O-rummet og nede om læ med alt det nye radar- og kommunikationsgrej – se indledningen igen på denne artikel – virker overbevisende effektivt. Det kan bringe os op på siden af de bedste i NATO og man kan forudse et ikke ringe tilløb efter øvelserne, når grejet skal vises frem og man skal forklare, hvorfor det går så godt – også på kommunikationssiden.

Fuld af fortrøstning for fremtiden

Kommandørkaptajn Ulf M. Berthelsen er bedrøvet over søværnets nu-

alsidigt skib til at fungere optimalt må der en særlig ånd ind. Det kommer den ad mange veje. Dels er kaptajnen en erfaren herre der har oplevet meget, bl.a. som mangeårig skibschef i WILLEMOES- og FLYVEFISKEN-kl. og også som militærattache i Tyskland i 4 år forud for sin inspektionsskibssejlad. Dels består hovedparten af besætningen af erfarne folk, der frivilligt er vandret med over fra HVIDBJØRNEN og de andre tobesætningsskibe i eskadren. Det giver en fornemmelse for samhørighed og stolthed ved at klare et job der kræver mere end det tilvante. Med en rutineret og fast sammentømret besætning – uden værnepligtigt islæt – kan skibet og dets chef løse alle de pålagte opgaver. De afholdte tests og inspektioner viser klart det meget høje professionelle stade.

Selvom der ikke er værnepligtige på THETIS er Ulf Berthelsen en varm fortaler for fastholdelsen af værnepligt – også til søs. Han citerer den tidligere, tyske forsvarsminister Rüge for at have sagt at den værnepligtige hær er den intelligente hær. VP sikrer at der er frisk forbindelse til det civile samfund og så er det måske en ekstra sikkerhed mod krig, at de værnepligtige ikke er professionelle soldater og derfor kræver ekstra politisk omtanke før de indsættes i skarpe situationer!

De er ombord i Flagskibet

Med tanken rettet mod de forestående øvelser, hvor skibet skal fungere efter det det nu er særligt udrustet og

Chefen holder en kort pause for at blive portrætteret

trænet til – husningen af Søværnets Taktiske Stab i funktionen som dansk Task Group Commander gennemgår vi konceptet, der har været og er en dundrende succes, både nationalt og internationalt. Vi kan konstatere at etableringen af THETIS lidt anderledes samarbejdede kommandoskibesbesætning kan klare modtagelsen og driften af den søgående kommandostab med kortere varsler og på et mere professionelt plan fra den afgørende vigtige start på ethvert togt. Man skal ikke ud at låne de nødvendige

værende betrængte situation men er fuld af fortrøstning for fremtidens danske Flåde og for sin besætning og eget skibs rolle i den meget vigtige udvikling frem mod indkøringen af de nye støtteskibe, der også er vigtige for det øvrige danske forsvars leven op til det internationale samfunds forventninger om bidrag til bekæmpelse af terrorisme og genoprettelse af fred og lovlige tilstande, der hvor det er mest nødvendigt.

Det lykkedes ham også at smitte mig med optimismen. Red.

Så fik Danmark kommandoen!

Af Helle Kolding

Solen var med på første parket da Danmark den 28. maj overtog kommandoen over NATOs stående mine-rydningsstyrke i Nordeuropa, MCMFORNORTH. Ved en parade og en reception på Flådestation Frederikshavn, blev kommandooverdragelsen fejret på behørig vis. Det er kun anden gang i MCMFORNORTHS trediveårige historie, at der er dansk kommando og det er faktisk seks år siden sidst. Hvilket da også blev nævnt i flere af de officielle taler, hvor det også kom frem, at den nye overdragelse næsten fandt sted på dato på MCMFORNORTHS 30 års fødselsdag.

Øvet flittigt på paradepladsen

En let brise og duften af Kattegats bølger i det flotteste forårshumør, hilste de mange gæster og deltagere i overdragelsen velkommen. Dagen før havde flagkommando, tamburkorps, deltagende enheder og gæster øvet flittigt på paradepladsen under den engelske missilofficer Bob Bainbridges ivrige kommando, så intet var overladt til tilfældighederne, og hver eneste lille event var timet og tilrettelagt. Den engelske admiral Sir Jonathon Band KCB med frue, den engelske orlogskaptajn Adrian Cassar med frue og den danske kommandørkaptajn Michael Flagstad med fru Dorte var sammen med Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral K.B. Jensen blandt de første gæster. Også kommandørkaptajn Flagstads forældre og børn fik plads i teltet til den store begivenhed.

Det er jo noget, jeg har vidst skulle ske i lang tid. Jeg har forberedt mig de sidste tre år til jobbet og jeg må indrømme, at jeg glæder mig helt vildt til at komme i gang, lød det fra

Forsvarschefen inspicerer æreskommandoet

Studie i Trommer

kommandørkaptajn Michael Flagstad. Til gengæld må jeg også indrømme, at et år nu kan synes som lang tid. Men når året er omme og kommandoen overdrages videre til Norge, så er jeg sikker på, at jeg synes, at tiden er gået alt for hurtigt og at et år er alt for lidt, tilføjede han.

Verdens øjne hviler på os!

Eskorteret af militærpoliti på motor-

cykler ankom dagens æresgæst, forsvarschefen general Jesper Helsø.

Det er en meget vigtig dag for Danmark i dag. Vi er med i et NATO, der gennemgår store forandringer, og det næste år er det så os, der som kommandohaver skal føre MCMFORNORTH videre. Det er en stor og spændende opgave, der også retter fokus på os, Danmark, sagde forsvarschefen.

På et tidspunkt hvor verdens øjne allerede hviler på os efter en aktiv indsats i Irak-området. Det forpligter, sagde general Jesper Helsø videre.

Det var en udvalgt trio fra minelæggeren LOSSEN, der skulle modtage kommandoflaget, og det skete under musikledsagelse og højt honnør. Søværnets Tamburkorps lod solen glitre i de blankpudsede sølvskinnende instrumenter, og spillede både muntre shantys og klassiske toner inden de enkelte nationers nationalhymner lød.

Forsvarschefen skridtede fronten af og hilste på hver enkelt nations befalingshavende, inden det blev tid for underskrivelse, faneoverrækkelse og taler.

I sin tale uddybede forsvarschefen de blikke, der nu hviler på Danmark og ikke mindst de kommende opgaver

Tamburkorpsets trompetister

for kommandoskibene, først LOSSEN og senere LINDORMEN, det næste års tid. Han pointerede også, at de udover at løse de vigtige opgaver, også er Danmarks ansigter udadtil. Så længe der er stater, der smider miner og forhindrer den fri trafik på søvejene verden over, så længe er der også stærkt brug for jer, sagde han.

En utrolig vigtig mission

Den engelske admiral Sir Jonathon Band KCB understregede også i sin

tale nødvendigheden af og behovet for et effektivt MCMFORNORTH og var meget optimistisk omkring enhedens fremtid.

Det er en utrolig vigtig mission, denne styrke tager ud på, og jeg er meget stolt, når jeg ser dem tage af sted. Det er ikke mindst interessant at se, hvor engageret og entusiastisk styrkerne samarbejder om opgaverne. Vi er trods alt syv forskellige nationer, med hver vores sprog og baggrund, der skal arbejde meget tæt sammen på et ofte meget lille område, og det lykkes over al forventning. Også derfor er jeg optimistisk for fremtiden, sagde admiralen blandt andet.

Den lange ceremoni og ikke mindst varmen på den store plads, var dog lige ved at få bugt med en af de vel påklædte musikere. Midt under en af talerne, måtte han diskret hjælpes ud til skyggesiden og lidt svalende vand, uden at det dog gjorde noget skår i hverken højtideligheden eller spilleglæden. Efter en god times tid kunne besætningerne vende tilbage til deres behørigt skibe og nyde nogle dages orlov i Frederikshavn. Gæster, officerer, pårørende, presse og andre inviterede kunne derimod nyde en drink og lidt lækkerier på minedækket i LOSSEN.

Her bød LOSSENS chef, kaptajnløjtnant Kirsten Nielsen alle velkommen, og her genlød det ellers så travle dæk snart af munter snak, latter og glade stemmer.

Det bliver kanonspændende

For MCMFORNORTH og ikke mindst LOSSEN bliver det næste år travlt. Allerede få dage efter paraden i Frederikshavn satte fartøjerne kursen mod England hvor de første opgaver venter. Der skal øves både ved Liverpool, Faslane og i Baltikum, Kaliningrad og Riga de næste 12 måneder, hvor Danmark har kommandoen. Umiddelbart regner kommandørkaptajn Michael Flagstad med at skulle være på søen i hvert fald godt 250 dage.

Men det bliver kanonspændende. Jeg glæder mig meget, fortæller han.

Kommandørkaptajnen er også spændt på den diplomatiske funktion, der ligger i opgaven at være kommandoskib

Udsnit af faneborgen – kæmpesmil gør godt

for en større internationalt sammensat styrke.

Det er klart, at det bliver en del af opgaven i sig selv. Hvor vi end kommer frem og hvilken havn vi end anløber, så er vi Danmarks repræsentanter og er et lille stykke Danmark. Det må vi se, om vi kan leve op til, sagde han desuden.

Og selvom der bliver masser af spændende udfordringer og kommandørkaptajnen faktisk »glæder sig til det hele«, så er han især spændt på at besøge Liverpool.

– Der har jeg aldrig været før, så jeg skal se det hele. Beatlesmuseum, Penny Lane og det hele, lyder det fornøjet fra Michael Flagstad, inden LOSSEN sætter kursen mod Nordvest. ■

Fanen overleveres

Mindehøjtidelighed for slaget ved Sjællands Odde marts 1808

Lørdag den 22. marts 2003 markeredes 195 årsdagen for Slaget ved Sjællands Odde den 22. marts 1808 ved en mindegudstjeneste i Odden Kirke efterfulgt af kransenedlæggelse ved Krigergraven på kirkegården. Ved den efterfølgende frokost på Artillerikursus Sjællands Odde markeredes tillige 50 årsdagen for oprettelsen af Artillerikursus Sjællands Odde den 1. marts 1953.

Bred deltagelse også fra egnen

I begivenheden deltog Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral K. B. Jensen samt chefer fra søværnets myndigheder. Fra Trundholm kommune deltog borgmester H. Møller Olsen, kommunaldirektør L. Egholm samt medlemmer af kommunalbestyrelsen. Endvidere deltog politimester N. Holm, Holbæk samt repræsentanter fra lokale erhvervsorganisationer og leverandører.

Slaget kostede 69 officerer og menige livet

Slaget ved Sjællands Odde udspillede sig den 22. marts 1808, 300 meter fra den nuværende indsejling til Havnebyen. Det var her Danmarks sidste linieskib Prinds Christian Frederik under kommando af kaptajn Vilhelm Jessen og med en 576 mands besætning kæmpede mod en engelsk styrke bestående af to linieskibe, to fregatter og en korvet. Det lykkedes kaptajn Jessen at løbe skibet på grund og dermed gøre det uanvendeligt for englænderne, inden han måtte stryge flaget. Slaget kostede 69 officerer og menige livet, heriblandt Willemoes, Dahlerup og Soland, og 132 blev såret, heriblandt Rothe, Top, Ferry og Thostrup.

CH SOK taler ved højtideligheden

Mindesmærket blev rejst af Søløjtnantselskabet

Odboerne samlede i dagene efter slaget de ilanddrevne lig, i alt 29, og begravede dem på Odden kirkegård. I 1810 rejste godsejer Lorentz Friberg, Anneberg, monumentet til minde om orlogsskibet Prinds Christian Frederik på kirkegården. Gravstenen ved siden af mindesmærket blev rejst af Søløjtnantselskabet 11. maj 1883, og Selskabet overtog ved samme lejlighed vedligeholdelsen af krigergraven. Årsdagen har siden 1883 været markeret ved en højtidelighed i kirken og på kirkegården, og Artilleriskolen blev inddraget i begivenheden i 1951.

Artilleriskolen har forstået at tilpasse sig udviklingen

Chefen for Søværnets Operative Kommando knyttede i sin tale Slaget ved Sjællands Odde sammen med skolens nuværende udvikling som følger: »Skolen har på god vis forstået at følge med udviklingen og de moderne krav, som stilles til førelse af søkrig. I det samme farvandsområde, hvor linieskibet Prinds Christian Frederik udkæmpede artilleriduellen mod den engelske overmagt, har skolen i dag etableret en handlebane for Flådens fartøjer. Her trænes vore enheder i at kunne håndtere forskellige trusler fra fly, fartøjer, missiler osv. Det drejer sig om at simulere pludselig opkomne trusler, som alle inden for kort tid skal kunne engageres med skibets våbensystemer. Muligheden for at øve dette er unik, og er en mulighed som også efterspørges af udenlandske enheder. Det er et godt bevis på, at skolen har forstået at tilpasse sig udviklingen«.

Admiralen sluttede sin tale med at takke Artillerikursus Sjællands Odde for en god indsats samt et godt samarbejde i de forgangne år.

ASO

Trompeter fra Tamburkorpsen på Kirkegården

Ny verdensmester i livredning ved det 41. World Military Naval Pentathlon Championship i Marín, Spanien

I perioden 20. - 30. maj 2003 deltog det danske landshold i Marinefemkamp i de militære verdensmesterskaber i Marín, Spanien. Følgende nationer deltog: Sydafrika, Argentina, Italien, Spanien, Rusland, Danmark, Holland, Sverige, Finland, Norge, Pakistan, Tyrkiet, Tyskland, Polen, og USA. Desuden deltog Saudi Arabien og Portugal som observatører.

Verdensmesterskaberne afholdes årligt af organisationen »International Military Sports Council« der har mottoet: »Friendship Through Sport«

Spanien er en ny nation i Marinefemkamp, men de lavede et virkeligt godt stævne i smukke omgivelser. Escuela Naval Militar, der er den spanske søofficersskole, var ramme om stævnet. Skolen ligger i det nordvestlige hjørne af Spanien ud til Atlanterhavet. Alle baner og indkvartering lå på skolens område, det gav en god samlet oplevelse.

Åbningsceremonien var meget stort anlagt med to orkestre, fly og helikopter opvisninger, faldskærmspringe-

Tre mand ved en af forhindringerne

Mand i nettet

re og mange tilskuere fra byen Marín.

Første disciplin der blev konkurreret i var forhindringsbane. Her opnåede Anders som den anden dansker nogen sinde en tid under 2 minutter. På andendagen skulle to svømmediscipliner gennemføres og det var i den første disciplin Anders satte ny verdensrekord i tiden 54,85 sek. I livredningsdisciplinen skal tilbagelægges 75 m, hvor svømmeren undervejs skal dykke 15 m med tøj på, svømme 35 m i overfladen ligeledes med tøj på, hvorefter tøjet tages af under vandet og de sidste 25 m bjærges en dukke. I næste svømmedisciplin, forhindringsbanesvømning, satte Anders dansk rekord i tiden 1.05,1 min., hvilket bragte ham op på en samlet 3. plads efter 3 discipliner. De to næste dage blev der konkurreret i sømandskab (roning med enkelte landmomenter) og amfibieløb (løb, skydning, løb, padling, løb og præcisionskast og endnu en gang løb). Anders havde ikke en optimal 5. disciplin men formåede at opnå en 5. plads efter 5 discipliner

med i alt 5936 point, hvilket er den bedste danske præstation nogen sinde. Flere af nationerne har fuldtids professionelle hold og dermed helt andre muligheder og forhold.

Med lidt mere rutine og bedre træningsforhold herhjemme har Anders potentiale til at komme helt til tops. Det skal nævnes at ingen af femkæmperne i årets løb har kunnet træne alle disciplinerne da SGS ikke har haft sømandskabsbanen klar.

De to øvrige deltagere var marineoverkonstabel Nick Filtenborg og PL. Kristian Ragus der med personlige rekorder i svømmedisciplinerne lavede gode individuelle placeringer midt i feltet.

Vinderne

Næste store udfordring er Militært Nordiske Mesterskaber der afholdes i Finland medio juni 2003. Udfordringen her er på samme niveau som ved VM, da alle de øvrige nordiske nationer blev placeret på top 4 i holdkonkurrencen. Tyskland blev Mester for hold, og Finnen Sami Sorri vandt individuelt. ■

Forsvarets økonomi

Forsvarschefen har udsendt til alle i forsvaret. Det er et ret usædvanligt og kraftigt budskab, som hører med til forståelsen af også Søværnets »dire straits«.

Hvor står vi lige nu?

»Tiden er nu inde til at give jer en status på, hvor vi er henne i bestræbelserne på at få kassen til at stemme, når det nuværende forsvarsforlig udløber i 2004.«

Lige før jul udsendte jeg den første orientering om Forsvarets økonomiske situation. Når jeg valgte denne lidt utraditionelle måde at kommunikere på, var det, fordi jeg ønskede, at Forsvarets medarbejdere fik budskabet direkte fra mig. Jeg ville egentlig helst have kaldt alle 29.000 sammen på »paradepladsen«. Men den går jo ikke. Derfor valgte jeg den lille folder, som hurtigt kunne trykkes og uddeles på tjenestestederne i ind- og udland.

Da jeg har fået mange positive reaktioner på denne model, har jeg valgt nu at følge op på samme måde. Jeg føler nemlig, at tiden nu er inde til at give jer en status på, hvor vi er henne i bestræbelserne på at »få kassen til at stemme«, når det nuværende forsvarsforlig udløber i 2004.

Alle skal spare i 2003

Lige efter I modtog FKO INFO kort før jul, udsendte Forsvarskommandoen Årsprogrammet for 2003, som indeholder »husholdningsbudgettet« for de operative kommandoer og materielkommandoerne m.fl. Det indeholder en række af de besparelser, som jeg orienterede om før jul. For at »udjævne smerten« mest muligt over de sidste to år af forliget, har det været nødvendigt at spare på den daglige drift. Det er sket i et samarbejde mellem Forsvarskommandoen og kommandomyndighederne m.fl. Pejlemærket har været, at de højst prioriterede opgaver kan løses tilfredsstillende. Der er tale om store besparelser, så det har ikke været nogen

Forsvarschefen fotografert i SOK Bunker I – Orummet.

nem opgave. De fleste myndigheder og tjenestesteder vil blive berørt. Det gælder også Forsvarskommandoen, der har fået sit driftsbudget væsentligt beskåret. Årsprogrammet for 2003 er dog ikke faldet endeligt på plads. Nogle af de foreslåede driftsbesparelser kræver endnu en runde med Forsvarsministeriet, inden de kan iværksættes. Derfor forventer jeg, at Årsprogram 2003 bliver justeret indenfor nogle af områderne.

Hvad er så planen?

Som jeg nævnte før jul, er det både nødvendigt at flytte rundt på pengene i budgettet og spare. Jeg sagde også, at lønområdet skal rettes op i 2003 og 2004. Derfor må vi på baggrund af erfaringerne fra 2002 forøge lønbudgettet, for at antallet af lønposer svarer til det rette antal medarbejdere, og for at NYLØN kan indføres. Lønbudgettet er derfor forøget væsentligt. En restriktiv ansættelsespolitik betyder, at vi kan spare penge i 2003. Men i 2004 bliver vi nødt til at fjerne et antal stillinger. Det er helt afgørende for, at vi kan opnå balance mellem struktur og økonomi med udgangen af 2004, hvor kassen skal stemme.

Den samlede »besparelsesplan« for 2003 og 2004 indeholder altså følgende hovedelementer:

- Driftsbesparelser, f.eks. øvelser, rejse- og mødevirksomhed, inspektioner, kurser i udlandet og administration
- Friholdelse af stillinger, dvs. at visse ledige stillinger ikke genbesættes
- Besparelser på NATO-området, f.eks. vores bidrag til det internationale finansierede NATO-investe-

ringsprogram og nationalt finansierede NATO arbejder

- Besparelser på IT-området, bl.a. Forsvarets Informationsserver
- Besparelser på bygge- og anlægsområdet, bl.a. ved udskydelse af projekter
- Permanente strukturreduktioner

Vi arbejder i øjeblikket med at finde de strukturreduktioner, der er nødvendige. Også denne del af planen sker i et samarbejde mellem Forsvarskommandoen og kommandomyndighederne m.fl. og mellem Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet. Da det endnu ikke er endeligt afklaret, hvilke dele af strukturen dette vil berøre, kan jeg ikke på nuværende tidspunkt sige mere om det. Jeg kan dog love, at jeg vil gøre alt, hvad jeg kan for, at I også hører om denne del af planen direkte fra mig. For medarbejderne kommer først. Jeg vil derfor udsende et FKO INFO, så snart der er truffet beslutning om de forhold, der endnu ikke er afklaret.

Forenede kræfter

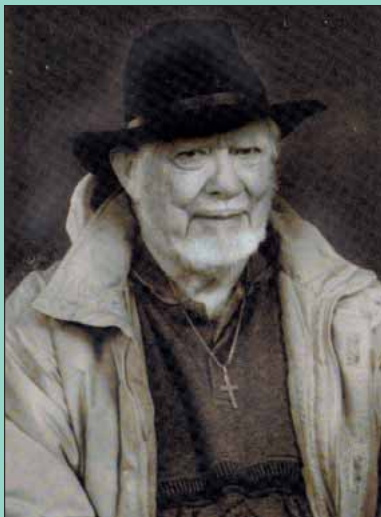
Vi er nu i fuld gang med denne helt nødvendige proces. Men vi mangler lidt endnu. Derfor kan jeg ikke denne gang tegne det samlede billede for jer. Jeg håber imidlertid, at denne lille opfølgning kan medvirke til, at alle medarbejdere i Forsvaret føler sig informeret. Jeg ved, at der overalt arbejdes hårdt for at skabe størst mulig sammenhæng i tingene. Jeg ved også, at de underlagte myndigheders chefer gør alt, hvad de kan for, at deres medarbejdere bliver informeret om, hvordan disse ting vil berøre den enkelte medarbejders hverdag. Det sker dels gennem de »normale« kommunikationskanaler og gennem samarbejdssystemet.

Vi står overfor en stor udfordring, der sætter såvel organisationen som den enkelte medarbejder på en hård prøve. Jeg er dog ikke et øjeblik i tvivl om, at vi også kan løse denne opgave sammen.

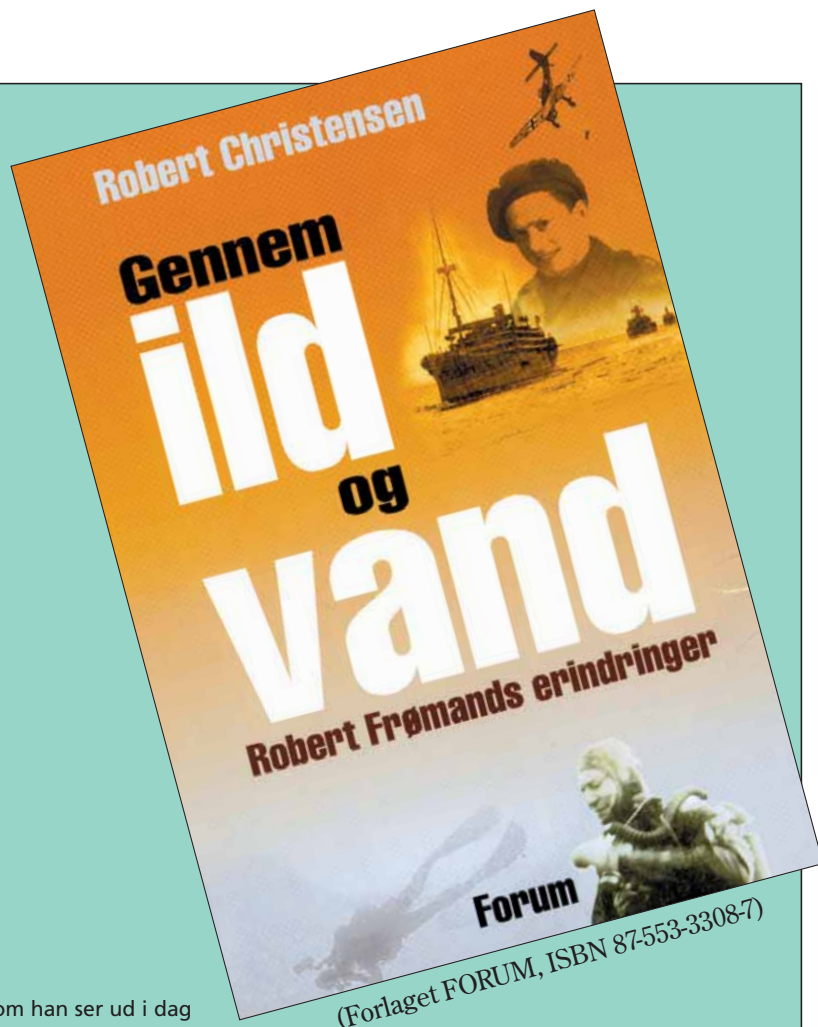
Jesper Helsø, General

BOG-ANMELDELSE

Anmeldelse af frømand Robert Christensens erindringer, der meget rammende har titlen »Gennem ild og vand«.

Robert som han ser ud i dag

Erindringerne udkom 19. maj i år og er på 296 sider, som du nærmest ikke kan få læst hurtigt nok. Det er en spændende og tankevækkende rejse gennem tiden lige før, under og efter den seneste verdenskrig.

Nærværende anmelder kan lige akkurat, som 1½ år gammel, da krigen brød løs, skrive under på nogle af de dele fra bogen, der gengiver tidsånden fra den gang. Det var ikke en dans på roser og Robert måtte meget igennem før han fandt sin plads i modstandskampen mod den tyske besættelse af Danmark fra 9. april 1940 til 5. maj 1945.

Turen går over pampassen i Argentina via New York og utallige skibsdæk til den legendariske specialuddannelse som SOE mand i England i krigens sidste del. Herfra overførsel til Danmark og det mindst ligeså legendariske frømandsangreb på et par tyske skibe i Århus havn i 1944.

Hans deltagelse i modstandskampen herhjemme og mødet med

nogle af de store mænd her i har været en oplevelse, som rystede mennesket Robert Christensen sammen til en helstøbt person, som det noget underspillet fremgår af den gode, saglige fremstilling at de begivenheder han deltog personligt i.

De følgende år beskriver på en meget fin måde de vanskeligheder en kriger, der har været i rigtig kamp har med at vende tilbage til det samfund, han var udset til at forsvare på alle mulige og umulige måder – og hvordan en rigtig kvinde kunne blive omdrejningspunkt og redningsplanke i hans liv.

Robert Christensen blev skipper og sejlede 5 år med de uddøende småskibe inden han meldte sig til søværnet og blev fader til Frømandskorpsets fantastiske uddannelse – sammen med andre gode mænd. Denne uddannelse som først og fremmest byggede på den engelske specialtræning, krydret med norske erfaringer og erfaringer fra Vietnam, Hong-

kong og Fremmedlegionen fra andre af de sammenkaldte instruktører omhyggeligt udvalgt og iscenesat af Robert og Ric. Hansen, som henholdsvis næstkommanderende og chef for Søværnets Dykkerskole var »second to none«. Den holder stadig stilen!

Det har også for anmelderen været et stort privilegium selv at plasse som frømand i Roberts snorlige kølvand. Det har været en stor oplevelse at møde ham fra starten af i denne bog. Jeg tror, at mange vil have det ligeså. Selv om problemerne i dag er forskellige på mange punkter er det godt at følge en, der endelig fandt sig selv. Og så kan han skrive, så man kan genkende sig selv og sine egne oplevelser uanset alder.

Sven Voxtorp

Søværnets Idrætslederpris

Onsdag den 09. april 2003 kunne CH SOK overrække Søværnets Idrætslederpris til orlogskaptajn Jens Peter Ditmar Andersen, Søværnets Materielkommando.

Prisoverrækkelsen fandt sted på »Under Kronen« (Chefen for Søværnets Operative Kommandos modtagelsesfaciliteter på Holmen) på Marinestation København med deltagelse af:

- Chefen for Søværnets Operative Kommando, kontreadmiral Kurt B. Jensen
- Kommandør Henrik Muusfeldt, Taktik- og Våbeninspektør/formand for søværnets Idrætsudvalg
- Kommandør Finn Hansen, Chef for Driftsdivisionen, Søværnets Materielkommando
- Orlogskaptajn Jens P. Ditmar Andersen, prismodtager, Søværnets Materielkommando
- Orlogskaptajn Kent Ravn, sagsbehandler idræt, Taktik og Våbenskolen
- Seniorsergent Walter Christensen, adjutant Søværnets Materielkommando

- Seniorsergent Jens Ole Thaning, Marinestation København
- Seniorsergent Kurt Rasmussen, formand Søværnets Idrætsforening, København
- Lasse Bergstrøm, fotograf, Søværnets Materielkommando

Som begrundelse for tildelingen er følgende meddelt:

Om orlogskaptajn Jens Peter Ditmar Andersen (Ditmar), der er næstformand for Søværnets Idrætsudvalg (SIU) og formand for Søværnets Sejlsportsudvalg (SSU) gælder det:

Ditmar er en ildsjæl, og han påtager sig gerne de store byrder, der lægges på en leder i forbindelse med planlægning, arrangering, indkaldelse og styring af større sejlsportsbegivenheder både i tjenstligt og idrætsforenings regi. Ditmar sørger for at have fingeren på pulsen alle steder – intet undgår hans opmærksomhed. Ingen opgave har været for stor, hvilket han har bevist ved at være primus motor i forbindelse med afviklingen af CISM sejlsportsverdensmesterskab i 1999 i Danmark og senest Nordisk Mesterskab på Arresøen i juni 2002.

Søværnet stod for sit første arrangement i civilt regi med afholdelse af Danmarksmesterskabet 2002 for juniorer i Kølbåd (JDM 2002), der blev afviklet på Søværnets Grundskole i Auderød – igen var det Ditmar, der trak i alle trådene.

Herudover er Ditmar normalt første mand i forbindelse med alle afviklinger af kapsejladser både i søværnets regi og ved klub-, venskabs- og landsmesterskaber.

Ved alle de nævnte arrangementer har tilbagemeldingerne været meget positive. Der har været udtrykt stor taknemmelighed over den professionalisme som Ditmar har lagt for dagen. Ved afviklingen af JDM 2002 modtog Søværnet flere skrivelser fra de deltagende klubber med tak for det veltillæggte arrangement, der bød på andet end kun sejlads. I flere af de civile klubbers blade er der af deltagerne skrevet positive artikler.

Den dynamik, entusiasme og glæde, der besjæler Ditmar, når det gælder sejlsporten i søværnet og resten af forsvaret gør ham til en værdig modtager af idrætslederprisen for 2002.

Ditmar er selv meget aktivt sejler, og han har vundet både det militære verdensmesterskab (CISM), Søværnetsmesterskabet og senest det nyetablerede Forsvarsmesterskab i sejlads.

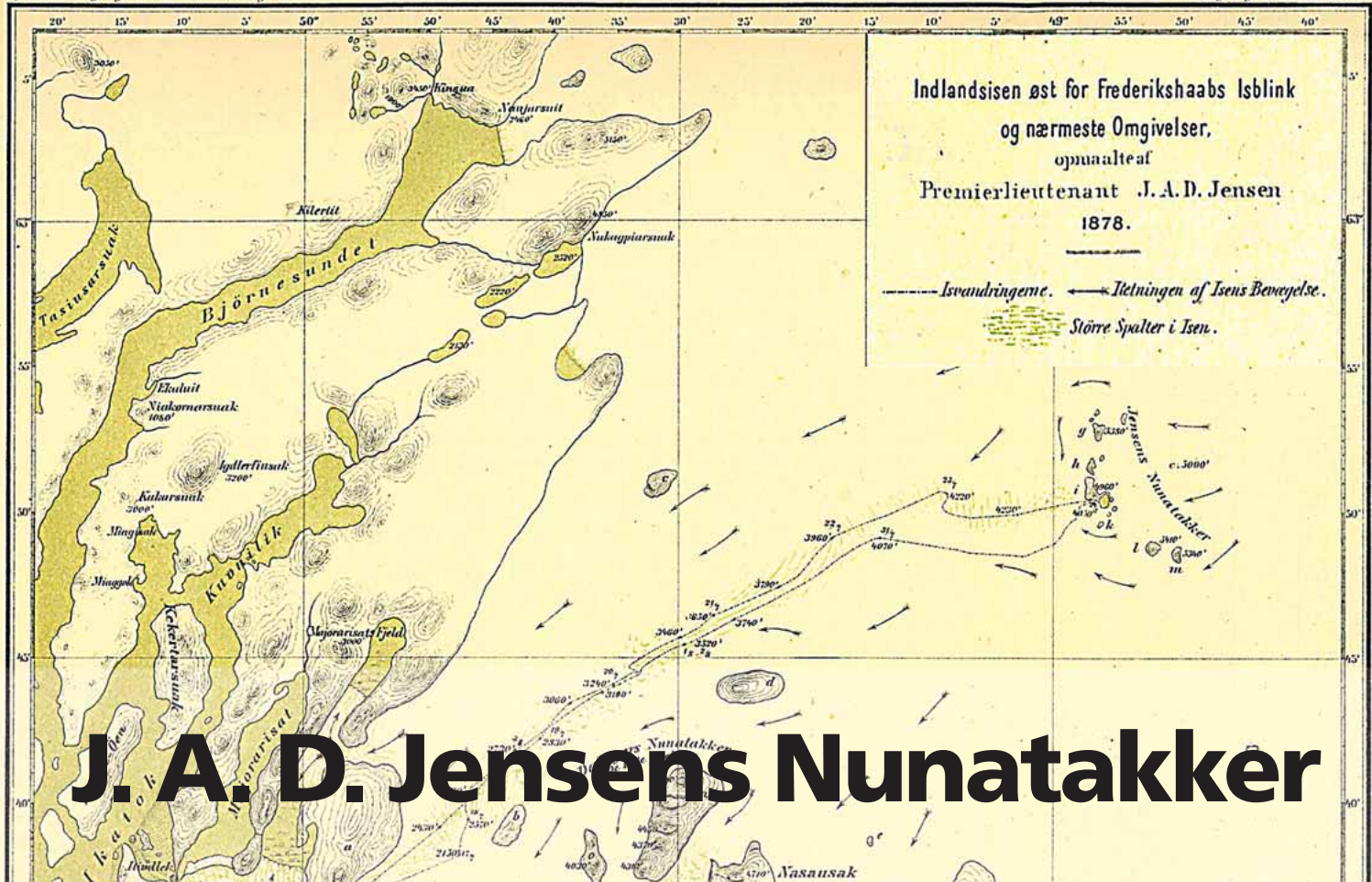
Efter modtagelse af søværnets idrætslederpris (et flot tinkrus) blev der traditionen tro hamret en sølvplade på et våbenskjold. Chefen for Søværnets Operative Kommando og prismodtageren slog hver et søm i skjoldet, hvilket også er en del af den traditionsbundne ceremoni.

Kriterier for indstilling til søværnets idrætslederpris kan hentes i SOKBST 465. Indstillinger skal være Søværnets Idrætsudvalg i hænde 1. december.

Erik Madsen, sekretær i Søværnets Idrætsudvalg

Chefen for Søværnets Operative Kommando motiverer overrækkelsen af Idrætslederprisen for 2002. (Foto: fra print).

J. A. D. Jensens Nunatakker

Frederikshaabs Isblink er et meget markant og let genkendeligt sted på den grønlandske vestkyst beliggende lidt nord for Frederikshåb by. Den viser sig som en bred isskrøning fra indlandsisen ud mod kysten, og den ender i et lavtliggende forland. Det er ikke nogen produktiv isbræ, for uden for kysten sejler kun de store isbjerge fra grønlands østkyst af sted med den nordgående strøm. Inden for isblinken og oppe på selve indlandsisen står der en række markante fjeldtoppe – nunatakker –, der som stenspir er skudt op igennem ismassen. I søkortet står anført, at fjeldtoppene, der ligger nærmest kysten, hedder Dalagers Nunatakker, og at de, der ligger længst inde på isen, hedder J.A.D. Jensens Nunatakker.

Og hvem var så de?

Lars Dalager arbejdede ved kolonistedet Frederikshåb i midten af syttenhundredetallet, hvor han som den første dansker besteg indlandsisen i september måned 1751 og tilbragte nogle nætter på de nunatakker, der nu bærer hans navn. Nogle år efter blev han beskikket som købmand i Godthåb. Jens Arnold Diedrich Jensen blev uddannet som søofficer på Kadetskolen

og udnævnt til premierløjtnant i 1873 som 24-årig. Umiddelbart efter gennemgik han Hærens Officeresskoles ældste klasse, Stabsafdelingen, hvor han blev uddannet som geodæt. Hans sejlede tjeneste var indtil 1877 i alt 3 år på togter til Vestindien med fregatten JYLLAND. Derefter må PL Jensen have fået nok af de varme himmelstrøg, for i 1877 deltog han i en undersøgelsesrejse til Grønland, hvor man skulle begynde kortlægningen af kyststrækningen fra Frederikshåb til Holsteinsborg. Han fik Grønland i blodet, og i årene 1878, 79, 84 og 85 ledede PL Jensen undersøgelses- og kortlægningsekspeditioner, hvor han opmålte kysten og lavede videnskabelige undersøgelser af bl.a. nordboruiner, botanik, geologi og isforholdene. Samtidig undersøgte han det næsten ukendte bagland med de dybe fjorde, bjerglandet og indlandsisens randzone. I de mellemliggende år var han leder af søopmålingen i danske farvande og blev i 1887 kontorchef i Marineministeriet, for to år efter at blive udnævnt til Navigationsdirektør.

Ferniseret overtræk, edderfuglepelse og kamikker

På den første ekspedition som PL

Jensen ledede, rejste han i marts 1878 med Grønlands Handels barkskib THORVALDSEN til Godthåb, og de havde en meget hurtig overfart på knap en måned. Opgaven for ekspeditionen var bl.a. at foretage undersøgelser af indlandsisen, og den 13. juli begav 4 mand, tre danskere og en grønlander, sig af sted ind over isen trækkende på tre slæder med 200 kg udrustning. Proviant til tre uger bestående af beskojter, henkogt kød, leverpostej, kaffe, lidt brændevin og en rigelig forsyning af tobak og cigarer. Til ly og overnatning havde de et telt af let dug og med en fast bund af ferniseret lærred, uldne soveposer med ferniseret overtræk og deres påklædning bestod af datidens europæiske sømandsbeklædning suppleret med edderfuglepelse og kamikker.

Rejsen gik ind gennem et område med dybe gletscherspalter, rivende smeltvandfloder, der brat forsvandt ned i store afløb i isen, isglatte overflader afløst af steder med iskanter skarpe som knive og steder med dyb sne. Som J.A.D. Jensen beretter: »Slæden skulle ofte hen ad smalle isrygge, på begge sider begrænsede af bundløse svælg; gled den da ud til en af sider-

ne, måtte vi skyndsomst kaste os ned på isen for ikke at blive dragne med ned i afgrunden«. Og vejret var elendigt med tød, frost, storm og tæt tåge. Det tog de fire mand i alt 11 dage at vandre de ca. 70 kilometer ind til nunatakkerne, hvor de skulle tilbringe et par dage med at undersøge fjelde, moræner og bestige fjeldtoppe. En voldsom sludstorm tvang dem til at blive på nunatakken i knap en uge, hvorefter de på grund af proviantmangel måtte påbegynde tilbagerejsen. Men »heldigvis var der ikke mangel på tobak, og det hjalp vældigt på humøret, når cigarer og pibetobak blev fundet frem«. Vandringen tilbage tog kun 6 dage.

Navneforandring til Bildsøe

Isvandringen gav et stort videnskabeligt udbytte, men den havde også vist, at færdsel på indlandsisen var ekstremt vanskelig og livsfarlig. Der skulle gå 11 år til Fridtjof Nansen i 1888 foretog den første vandring tværs over indlandsisen fra østkysten til Godthåb. Allerede i 1879 blev beretningen om P.L. J.A.D. Jensens isvandring offentliggjort i Geografisk Tidsskrift, og nunatakkerne blev benævnt »Jensens Nunatakker«. Dette navn blev også anvendt i den officielle rapport i 1890 fra »Commissionen for Ledelsen af de geologiske og geographiske Undersøgelser i Grønland«, der i øvrigt kan fejre sit 125 års jubilæum i år. I søkortet er navnet ændret til »J.A.D. Jensens Nunatakker«.

Kommandør J.A.D. Jensen, der i 1911 tog navneforandring til Bildsøe, blev pensioneret som navigationsdirektør i 1921. Han afgik ved døden i 1936, og hans urne er nedsat på Holmens Kirkegaard.

Kipning med pennen

Lad denne lille artikel være nutidens kipning med pennen for en søofficer, der ved sit intellekt, mod og sin beslutsomhed var med til at udforske og beskrive Grønland. Og send du ham en genkendende tanke, når du fra havet ser ind over Frederikshåbs Isblink eller kaster et blik på hans nunatakker i søkortet. Nu ved du, hvem Jensen var!

Kommandør Axel Fiedler

Elve paa Indlandsisen. Syd Grönland 1878.

I Baggrunden sees Nunatakkerne g, h og i.

Parallele Spalter paa Indlandsisen. Syd Grönland 1878.

Telipladsen ved Foden af Nunatakken. Imellem Indlandsisen og Fjeldet sees en 400 Fod høj Moræne.

Marineudkigsstation Føllesbjerg 50 Års Jubilæum

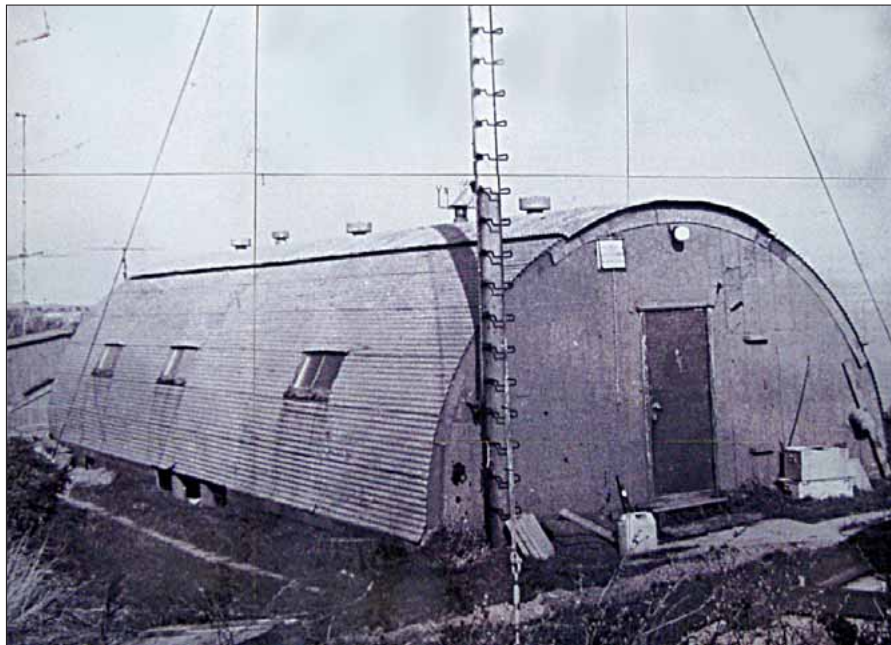
Her er i uddrag, hvad kommandør Lars Kragelund, Chef for Flådestation Korsør og Marinedistriktlement Korsør sagde ved en lille sammenkomst på stationen:

»Vi fejrer her i dag et 50 års jubilæum for et af Søværnets mindre tjenestesteder, hvis eksistens er kendt af nogle – men ikke af mange. Disse forhold skal dog ikke give anledning til, at dagen i dag skal være mindre festlig, og jeg vil derfor takke de fremmødte gæster fra nær og fjern såvel som stationens eget personel for at de bakker op om denne markering.

Tegningerne til den første Marineudkigsstation (MUS) tog sin form i begyndelsen af 50'erne, helt eksakt lå tegningerne klar i 1952. Den første station blev taget i brug den 15. maj 1953, og havde til huse i noget, der vel bedst kan betegnes som en »halv olie-tønde eller en iglo«, så det var næsten under feltforhold, at tjenesten indledningsvis blev udført.

Igloen på Sydlangeland blev først til en villa i 1969. Den har haft sin egen udkigshytte, som eksisterede helt frem til midten af 80'erne. MUS FØL er stadig den største MUS, selvom grunden er blevet mindre som årene er gået på grund af erosion.

I de første mange år var stationen bemandet med værnepligtige løjtnanter, og først i 1973 blev stillingerne slået op til fastansættelse i Søværnet. Der er nogle af disse »gamle« til stede her i dag: seniorsergent Jørgen Pedersen, seniorsergent Peter Carlsen og seniorsergent Rasmus Winter (Marineudkigsstation Hellebæk). Selvom udstyret har ændret karakter i trit med udviklingen, er der, som det kan ses, stadig en del af det oprindelige grej tilbage.

Gammelt MUS-billede – ældste udgave af undervandskontrolstationen

Engagementet og initiativerne på stationen har altid ligget på et meget højt niveau. Personalet har kunnet lide tjenesten og forholdene på stationen, og selvom ikke alle er bosiddende på Sydlangeland, har dette ikke givet anledning til problemer. Der er og har

altid været et godt sammenhold og en god ånd ved FØL, og det smitter positivt af på løsningen af de pålagte opgaver.

Et stort tillykke til MUS FØL«.

Red.

Smukke landskaber på Langeland

Kommandøren taler til de fremmødte personer og overleverer gaven

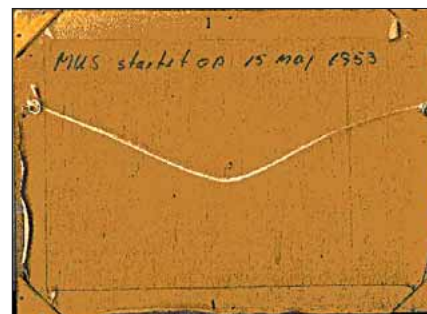
En særlig gave til lederen – en mus med blå briller

Kommandøren og hans folk uden for stationen

Køkkenchefen – den uundværlige

Bagsiden som bevis for startdatoen

Flådens sænkning

Den 29. august 1943 blev én af besættelsestidens vigtigste datoer. Folkets oprør mod den tyske besættelsesmagt ledte denne dag til samarbejdspolitikens sammenbrud og resulterede i et tysk forsøg på at sætte sig i besiddelse af den danske hærs og flådes materiel. Den tyske aktion endte dog i delvis fiasko, da det lykkedes hovedparten af Flådens enheder enten at sænke sig selv eller at nå neutralt svensk område.

I bogen »Flådens sænkning 29. august 1943« fortæller Søren Nørby, Orlogsmuseet, de enkelte skibes skæbne gennem en omfattende fotodokumentation, der viser skibene før, under og efter Flådens sænkning. Mange af de viste billeder har ikke tidligere været offentliggjort.

Bogen, der er udstyret med en indledning af Jørgen H. Barfod, indeholder også en mere generel gennemgang af Flådens stilling under besættelsen samt et appendiks med oversigter over døde og sårede i søværnet den 29. august med flere.

Bogen udkommer den 29. august 2003, er indbundet med smudsovertræk og koster ca. 299 kr.

Den kan bestilles ved henvendelse til Det Historiske Hus på tlf. 63 11 19 92 eller e-mail: info@histhus.dk.

Vi bringer et kapitel fra bogen:

Inspektionsskibene HVIDBJØRNEN og INGOLF

Inspektionsskibet HVIDBJØRNEN blev bygget til sejlads på Grønland, Island og Færøerne og tjente i mellemkrigstiden i fiskeriinspektionen i disse farvande. Efter den 9. april indgik HVIDBJØRNEN i skoledelingen, der stod for uddannelsen af søværnets kadetter.

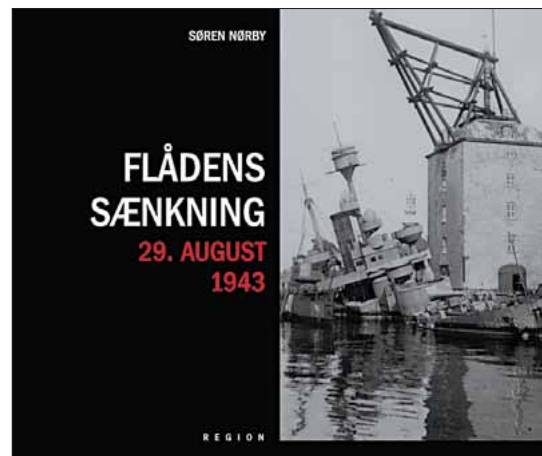
I slutningen af august 1943 skulle HVIDBJØRNEN til Svendborg sammen med inspektionsskibet INGOLF. Skibenes ankomst til Svendborg blev udskudt en uge på grund af urolighederne i byen, og de to inspektionsskibe ankrede op i Lunkebugten ud for

Valdemar Slot på Taasinge i stedet for at anløbe selve Svendborg havn. Skibene havde dog et kort besøg i Svendborg, hvor man tog vand og proviant ombord, men der blev ikke givet landlov til besætningen.

Lidt før seks om morgenen den 29. august ankom lods båden fra Thurø til INGOLF og informerede skibets chef, kommandør C.V. Evers, der også var chef for skoledelingen, om at landet var i undtagelsestilstand, og at et tysk kup var nært forestående. Kl. 06.00 blev alle mand vækket af signalet til klart skib, og alle løb til deres poster. Ingen vidste rigtigt, hvad der skete, før cheferne på både INGOLF og HVIDBJØRNEN kaldte til mønstring på skibenes agterdæk. Her orienterede de besætningen om det tyske kup. Alle forstod alvoren i situationen og var klar til om nødvendigt at kæmpe sig igennem til Sverige.

Lidt i otte lettede skibene anker. Det var Evers' plan at gå syd om Sjælland og videre til Sverige – en ambitiøs plan, men Evers ville ikke sænke fartøjerne uden at have forsøgt at nå neutralt farvand.

Allerede i Storebælt gik det imidlertid galt, da skibene mødte den tyske ministryger M.13. Ministrygeren signalerede kl. 10.17 til INGOLF, at den skulle lægge bi, da man ville sende en båd over. Kommandør Evers fulgte ministrygerens henstilling, da

Bogens forside

han troede, at han kunne forhandle sig frem til en løsning med tyskerne, men her begik han en fejl.

Evers troede, at tyskerne kom for at forhandle, men de maskinpistolbevæbnede marinesoldater, der kom ombord, havde ikke til sinds at forhandle med nogen. I stedet overtog de hurtigt kontrollen med skibet og stationerede soldater på broen og i maskinrummet. Få minutter senere skete det samme ombord på HVIDBJØRNEN. Skibene fik derpå ordre til at sætte kurs mod Korsør. Samtidig blev Dannebrog nedtaget, og den tyske Kriegsmarines flag med det karakteristiske hagekors blev hejst i stedet.

Ombord i HVIDBJØRNEN lykkedes det, trods det tyske prisemandskabs

HVIDBJØRNEN i kanalen ved Næstved i 1942. (Orlogsmuseet)

tilstedeværelse, at få sprængbombens ur sat i gang i det forreste ammunitionsmagasin. Hvidbjørnens skibschef, kommandørkaptajn Hempel-Jørgensen, informerede nogle minutter senere den tyske priseofficer om, at skibet snart ville gå ned, og bad om tilladelse til at sætte redningsbådene i vandet. Det nægtede tyskeren dog, da han ikke ville tro på, hvad skibschefen fortalte. Den danske besætning, der var samlet på agterdækket, fik derfor besked på at springe overbord, hvilket skete i god ro og orden. Forinden var det danske orlogsflag blevet sat agter. Bomben sprang ca. kl. 12.00, hvorefter HVIDBJØRNEN begyndte langsomt at synke med forskibet først.

Ved bombesprængningen gik der panik i den tyske prisebesætning, som straks med noget besvær fik sat skibets hvalbåd i vandet og skyndsomt roede klar af det synkende skib. HVIDBJØRNENS næstkommanderende, et par kvartermestre og en kadet blev ombord, og det lykkedes dem at få sat skibets to store redningsbåde i vandet.

Da en række af de besætningsmedlemmer, der lå i vandet, råbte om hjælp, fordi de ikke kunne svømme, besluttede tre af kadetterne, Svend Kieler, Leif Brinck og W.W. Christensen, sig for at kravle tilbage ombord på HVIDBJØRNEN. Her ville de sætte skibets motorbåd i vandet og med den redde de svømmende sammen med de to redningsbåde, der allerede var kommet i vandet. Det lykkedes kadetterne at kravle op ad kæden til nødrøret og ombord på det synkende skib.

Kieler beskriver selv, hvad der skete: »[...] Min egen første indskydelse til at svømme tilbage var for at få motorbåden i vandet. Der lå nogle værnepligtige og skreg af skræk, fordi de ikke var svømmere. [...] Min klassekammerat Leif Brink sagde, at han ville gå med, hvis jeg gik først. Og i det samme var det, at søkadet aspirant W.W. Christensen råbte til os, at vi måtte se at få halet det tyske hagekorsflag ned, og så sluttede han sig til »entringsholdet«. Jeg kom først op til stormasten, og da jeg halede det tyske Kriegsmarineflag ned, var der mange ude i vandet, som råbte hurra.

Ingolfs besætning venter på, at tyskerne skal angribe. Bemærk skytten til venstre, som har iklædt sig beskyttelsesbriller, fordi han er placeret ved luftværnsstillingen i solsiden. (Sv. Kieler)

[...] Og så var det, at tyskerne i hvalbåden åbnede ild med maskinpistoler mod os tre. Om det var skræmmeskud eller direkte beskydning, ved vi ikke, men vi hørte projektilerne slå ind i det opstående med den karakteristiske lyd, når metal slår mod metal. Vi smed os straks ned og krøb langs dækket. Heldigvis var motorbåden i den ildlæ side af tyskerne i hvalbåden om bagbord.«

De tre kadetter fik sat motorbåden i vandet og begyndte at samle svømmende besætningsmedlemmer op. Kort tid efter sendte tyskerne dog en båd over til HVIDBJØRNEN og hej-

ste atter det nazistiske flag, hvorefter de skyndsomt forlod det synkende skib.

Besætningen blev efterfølgende taget ombord i en tysk torpedobåd, hvorefter HVIDBJØRNEN gik til bunds små 45 minutter efter, at bomben var sprunget. Derefter skød den tyske torpedobåd de nu tomme danske redningsbåde i stykker, før den afgik til Korsør, hvortil INGOLF allerede var indbragt som erobret prise.

Ombord på INGOLF havde man også søgt at sænke skibet. Sprængbombens ur blev sat i gang, og én af skibets bundventiler blev åbnet. Tysker-

HVIDBJØRNEN synker. Billedet er taget af skibslægen, dr. Fog, fra en redningsbåd. Kameraet havde været en tur i vandet, men fungerede alligevel, selv om motivet blev lidt sløret. På fotoet anes motorbåden, som de tre kadetter er i færd med at fire i vandet. (Orlogsmuseet)

ne opdagede dog, at noget var galt, da skibet begyndte at få slagside, og de reagerede meget voldsomt. De tog ti af kadetterne som gidsler og truede med, at de ville blive henrettet, hvis sænkingsforsøget ikke straks blev stoppet. Over for denne trussel havde kommandør Evers ikke andet valg end at beordre bombens ur stoppet og den åbnede ventil lukket. INGOLF kom derfor under egen kraft og tysk flag og med slagside ind til Korsør om eftermiddagen den 29. august. Kommandør Evers blev efter krigen afskediget af søværnet, da ledelsen ikke mente, at han havde gjort tilstrækkeligt for enten at hindre et bevæbnet tysk prisemandskab i at komme ombord i de to kadetskibe eller at sænke skibene, mens tid var.

INGOLF blev efterfølgende anvendt af tyskerne som kanonbåd og forpostskib under navnet SLEIPNER, men blev i krigens slutfase sænket i Kiel af allierede flyangreb. Skibet fik styrbord side revet op og udbrændte totalt, og søværnet ønskede efter krigen ikke at bekoste en bjergning og reparation af skibet.

HVIDBJØRNEN blev den 23. november 1943 hævet af tyskerne og slæbt til Korsør. Skibets næstkommanderende, kaptajnlejtant Seehusen, fik tilladelse til at besøge vraget, mens det lå i flydedok i Korsør. Han skulle her hente personlige effekter fra besætningen, men skibet var allerede blevet tømt. Seehusen kunne dog efterfølgende give en detaljeret beskrivelse af de store skader, som skibet havde fået under sænkningen. HVIDBJØRNEN havde bl.a. et tre gange fire meter stort hul i skibssiden og havde taget stor skade af både kollisionen med havbunden og tiden under vand.

Trods de store skader blev skibet slæbt til Tyskland, men nåede ikke at blive repareret, inden krigen var forbi. HVIDBJØRNEN blev i 1945 genfundet i stærk beskadiget tilstand i havnen i Warnemünde, hvor det henlå kærtret. Det var for ødelagt til, at søværnet ønskede at få skibet tilbage, men det østtyske søværn hævdede senere skibet og reparerede det. Det indgik i 1952 i den østtyske flåde under navnet Ernst Thälmann og blev ophugget i 1963. ■

Projekt ARK

Forsvaret sikrer sig et skib til kortvarslet transport af hær-enheder i kolonnevis. Foreløbigt er der tegnet kontrakt med Rederiet DFDS om chartring af Ro-Ro skibet TOR ANGLIA.

Markedet støvsuget af de større koalitions partnere

I anledning af de store transportproblemer der opstod internationalt i forbindelse med krigen i Irak, hvor Koalitionen skulle have transporteret en større mængde tropper og materiel, blev alle til rådighed værende roll-on roll-off skibe på korttidscharter engageret. Med det formål at kunne råde over den nødvendige transportkapacitet inden for det varsel Danmark skal kunne indsætte eller hjemtage udsendte detachementer fra forsvarrets operative styrker er der nu indgået en toårig kontrakt med rederiet DFDS. På denne måde kan for eksempel en hel brigades materiel med det nødvendige, korte varsel flyttes sikkert og hurtigt til et eller flere af de brændpunkter i verden hvori regeringen ønsker dansk bidrag til genoprettelse af respekten for menneskerettighederne.

Bevilget 64 millioner kroner

Folketingets Finansudvalg har bevilget 64 millioner kroner til kontraktens forpligtelser fra Forsvarets side. Det er en lidt højere sum end gennemsnittet af chartringer over de senere års engagementer i koffardien. Forklaringen er den meget forøgede

efterspørgsel fra de store mariner og markedets udvikling generelt.

Den nye form for rederivirksomhed i forsvarsregi kan på flere måder vise sig fordelagtig. Tilbagerejse fra en indsættelse som for eksempel den der lige har fundet sted med to skibe til Irak hyret gennem samme rederi vil ikke mere skulle ske med tomt skib. Forsvaret har med chartringen ret til at leje skibet ud til andre formål. Der ved kan både penge og velvilje strømme tilbage til Forsvaret.

SOK, P-afd.

Jægerkorpset søger flere Jægere

Indlæg fra hvervningskontoret ved Jægerkorpset

For mange står jægersoldaterne i et særligt skær. Man ved, at de er specielt udvalgte, at de hører til de få, og at de gennemgår en uddannelse og træning, der næppe matches af noget andet.

Udadtil gør de ikke meget væsen af sig – synes nærmest at leve en noget skjult og tilbagetrukket tilværelse. Men der er en god grund til, at det både er fornuftigt og påkrævet at skjule sin identitet. Jægerkorps indgår i Forsvarets Special Operations Styrke (SOS), der har til opgave at kunne indsættes i operationer, hvor konventionelle styrker ikke kan anvendes, i såvel nationalt som internationalt regi.

Jægerkorpsets opgaver

Jægerkorpset er uddannet, organiseret og udrustet til at udføre opklaringsopgaver og kampopgaver bag fjendens linier, også under ekstreme vilkår og i farlige miljøer.

En jægerpatrolje består af seks mand: patruljefører, næstkommanderende, spejder, radiomand, sprængningsmand og sanitetsmand. En erfaren og rutineret patrulje har ekspertise inden for alle Jægerkorpsets mange arbejdsområder og indsatsmetoder som for eksempel faldskærmsspring, gumibåde og svømning. Patruljen indgår i en deling, hvor der er et antal patruljer, og patruljerne kan arbejde enkeltvis eller sammen i større hold.

Det siger næsten sig selv, at en sådan intens form for »gruppearbejde« kræver nogle meget specielle kvaliteter hos den enkelte, og at der ud af situationen opstår et sammenhold og kammeratskab, der er helt unikt, og som mange finder et af de mest positive træk ved netop det at være jæger. Selvfølgelig skal fysikken være i orden, men det er mindst lige så vigtigt, at man har en veludviklet sans for samarbejde, gensidig respekt, stor viljestyrke og en superprofessionel indstilling til arbejdet.

Kompetencer der åbner alle døre

Krigeren.dk har talt med den projektansvarlige for rekruttering af nye jæger-aspiranter.

– Mange tror, at man skal være lidt af en macho-type for at blive jæger, dette er ikke tilfældet, faktisk oplever vi flere, der er »overtrænede«, når de søger ind, hvilket kan betyde de kommer med småskader. Selvfølgelig skal fysikken og helbredet være i orden, og man skal have normal hørelse, syn og farvesans. Men det er mindst lige så vigtigt, at man har viljen til at gennemgå en uddannelse og træning, der indimellem godt kan tangere det ekstreme.

Har man lyst og viljen til at tage »a walk on the wild side«, mens man er ung og fysisk på toppen, får man til gengæld en uddannelse, der virkelig sparker alle døre op.

Internationalt miljø

– Under uddannelsen og i jobbet som jæger kommer man automatisk i nærkontakt med det internationale miljø, og det gør klart indtryk i en ansættelsessamtale, at man er uddannet ved specialstyrkerne. Selv har jeg haft flere danske og udenlandske lederstillinger, inden jeg valgte at vende tilbage til Jægerkorpset – én gang jæger, altid jæger vil nogen nok sige. Men under alle omstændigheder er jægeruddannelsen særdeles kompetencegivende og noget af en karrierebooster, uanset om man søger en militær karriere eller en karriere i det civile erhvervsliv. Karriere- og forretningsmæssigt kan man godt tillade sig at sige, at man får en høj »return-of-investment« af sin investering i uddannelsen og jobbet som jæger. Dertil kommer så, at Jægerkorpset er en vækstenhed, og at det er en meget moderne og dynamisk arbejdsplads. Du får en masse international erfaring og bliver blandt andet også stærk til sprog – foruden at du får en bred vifte af spidskompetencer i løbet af den

intense og omfattende uddannelse.

Jæger-aspiranterne rekrutteres i dag bredt

Jæger-aspiranterne rekrutteres i dag bredt – blandt konstabler, sergenter og officerer. Ud af de ca. 150 personer der søger ind, uddannes der kun ca. 6 om året. Så jo, det er en uddannelse for de få. Men alle har en chance, så det er bare med at gribe den, mens tid er.

Næste patruljekursus, der varer 2 måneder, starter februar 2004. Inden da skal man gennem en 2 dages test, der gennemføres af Forsvarets Værnepligt & Rekruttering (FVR). Ansøgningen skal være FVR i hænde senest 18. august 2003. Yderligere information og ansøgningsskema kan rekvireres på tlf. 44 68 21 22 eller info@fvr.dk

Hvis man har det bedre i vandet, kan man jo søge ind til Frømandskorpset på samme adresse. (Red.)

Kønskrænkende adfærd

af generalmajor Jens Erik Frandsen

Overskrifter som »Hver tredje kvindelige soldat chikaneres« og »Chok-rapport om seksuelle overgreb ryster forsvarret« har været at læse i aviserne i dagene efter den 8. maj 2003. Årsagen til overskrifterne er Forsvarskommandoens offentliggørelse af en undersøgelse af om kønskrænkende adfærd i Forsvaret (KKA-undersøgelsen).

Resultaterne afdækker at kønskrænkende adfærd er et udbredt fænomen i Forsvaret. Også de meget grove former for kønskrænkende adfærd forekommer alt for hyppigt. Det er helt uacceptabelt, og det skal der gøres noget ved!

Hvorfor nu en KKA-undersøgelse?

I november 2001 blev der gennemført et seminar for militært ansatte kvinder. »Seksuel chikane« var et af de temaer, der blev drøftet på seminaret. Det skete, fordi en undersøgelse fra 1999 viste, at kønskrænkende adfærd var et udbredt fænomen i det svenske forsvar. Seminaret efterlod det indtryk, at kønskrænkende adfærd også forekommer i det danske Forsvar. I efteråret 2002 bad Forsvarskommandoen derfor Forsvarsakademiet om at gennemføre KKA-undersøgelsen. Et godt arbejdsmiljø på Forsvarets arbejdspladser tiltrækker og fastholder tilfredse og dygtige medarbejdere – af begge køn. Det

smitter af på opgaveløsningen. Kvaliteten og effektiviteten stiger. Et dårligt arbejdsmiljø virker modsat. Formålet med at gennemføre undersøgelsen var, at få afdækket, om arbejdsmiljøet i Forsvaret understøtter eller virker hæmmende for Forsvarets evne til at tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft.

Hvem har deltaget i undersøgelsen?

Undersøgelsen er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse. Alle militært ansatte kvinder (1044) har modtaget et spørgeskema. Det har 1/3 af alle civilt ansatte kvinder (1060) også og 5 pct. af mændene i Forsvaret (786 militært ansatte og 229 civilt ansatte). 88 pct. af deltagerne har besvaret spørgeskemaet. Deltagerne er blevet spurgt om oplevelser, der går to år tilbage i tiden. Og over 80 pct. af dem, der har besvaret spørgeskemaerne, har været ansat i Forsvaret i 2 år. Mændene er stort set blevet spurgt om det samme som kvinderne, blot er de ikke blevet spurgt, om de selv har oplevet at være udsat for kønskrænkende adfærd, men om de har oplevet, at kvindelige kolleger har været udsat for det.

Hvad viser undersøgelsen?

Undersøgelsen viser, at der i Forsvarets kultur er en tendens til, at kvindekønnet generelt bliver omtalt nedsættende. Vittigheder, sjofle vittser, udsagn, der sår tvivl om kvinders kompetencer, er en del af hverdagen især for de militære kvinder.

Nogle af de tal, der fremgår af undersøgelsen er, at 90 pct. af de militære kvinder og 61 pct. af de civile tilkendegiver at have været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed. Og 12 pct. af de militære kvinder og 7 pct. af de civile tilkendegiver at have været udsat for seksuel tvang. Under denne overskrift er der blevet spurgt til nogle af de groveste former for kønskrænkende adfærd nemlig voldtægt og voldtægtsforsøg. 26 militære og 11 civile kvinder rapporterer at have været udsat for forsøg på sex mod deres vilje, og 6 militære og 1 civil kvinde oplyser at have været udsat for sex mod deres vilje.

Vittigheder og sjofle historier

Der er en tendens til, at de former for kønskrænkende adfærd, der forekommer tit, heller ikke bliver opfattet som særlig krænkende. Det er eksempelvis vittigheder og sjofle historier om kvinder, fløjt, stirrende blikke og forevisning af pornografisk materiale (skærbilleder, film, blade m.m.). En forklaring kan være, at kvinderne opfatter disse situationer som noget af det sjove ved arbejdsmiljøet på arbejdspladsen og derfor ikke tager det personligt. En anden forklaring kan være, at kvinder, der har været i Forsvaret i nogle år, har vænnet sig til disse omgangsformer som en del af Forsvarets kultur og er blevet immune overfor dem.

Mændene ser også den kønskrænkende adfærd

En af undersøgelsen øvrige vigtige konklusioner er, at mændene

er et problem i Forsvaret!

også ser den kønskrænkende adfærd, når den finder sted. Mændenes svar viser, at de oplever de forskellige former for kønskrænkende adfærd i samme omfang som de civil ansatte kvinder. På et punkt adskiller mændene sig dog fra kvinderne. De er tilbøjelige til at vurdere især de grove og direkte situationer som mindre krænkende end kvinderne. Dette gælder dog ikke de groveste situationer som voldtægtsforsøg og voldtægt. Kvindernes immunitet overfor de milde former for kønskrænkende adfærd kan være medvirkende årsag til, at mændene har sværere ved at vurdere, hvor krænkende kvinderne oplever deres adfærd, når de med seksuelle undertoner rører ved kvinderne, på tomandshånd lægger op til sex, kommer med rå bemærkninger, stiller spørgsmål til kvindernes sexliv eller sætter rygter i gang om kvinderne og deres sexliv m.m.

Hvordan stoppes en krænkelse?

I spørgeskemaet er der blevet stillet spørgsmål om, hvordan kønskrænkende adfærd bliver håndteret af den krænkede, af iagttagere og af chefer og ledere. Svarene viser, at kønskrænkende adfærd bedst afværges ved at undgå krænkeren eller ved at bede krænkeren stoppe adfærden. Det er imidlertid ikke den metode, de fleste krænkede eller iagttagere anvender. De lader som om hændelsen ikke påvirker dem. Svarene viser også, at 4 ud af 10 kvinder ikke ved, hvor de skal henvende sig for hjælp. En meget stor del af dem, der rent faktisk

gør noget ved sagen og indrapporterer den, oplever enten at blive opfordret til at trække anmeldelsen tilbage, eller at de ikke bliver troet.

Hvor står vi nu?

Undersøgelsen afdækker et uacceptabelt arbejdsmiljø i Forsvaret, og den viser, at organisationen er dårlig til at håndtere årsagen til det dårlige arbejdsmiljø – den kønskrænkende adfærd.

Umiddelbart efter at Forsvarskommandoen havde modtaget KKA-undersøgelsen udsendte forsvarschefen et brev til Forsvarets chefer og ledere, hvor han beder dem om at tage ansvar for situationen og arbejde aktivt for at skabe et godt og trygt arbejdsklima. Dette skal bl.a. ske ved at inddrage samarbejdsorganisationen i en fremadrettet dialog om forbedring af situationen. Jeg udsendte desuden selv i min egenskab af chef for Forsvarskommandoens Personelstab et brev til alle Forsvarets medarbejdere. Brevet indeholder konkrete råd til den krænkede, til krænkeren, til vidnet og til chefer eller ledere, der skal tackle henvendelser om kønskrænkende adfærd. Der er desuden blevet etableret en telefonlinie til Forsvarets krisespsykologer for personer, der har oplevet kønskrænkende adfærd, og en anden telefonlinie til Forsvarsakademiet for chefer og ledere, der har brug for råd og vejledning i forhold til at håndtere konkrete sager.

Netværk af rådgivere

Handling på kort sigt er nok vigtig, men ikke en erstatning for det lange seje træk, der er nødvendig

for den ønskede holdnings- og adfærdsændring. Forsvarskommandoen vil derfor over en længere periode iværksætte en række mere langsigtede tiltag. Bedrifts-sundhedstjenesten vil blive involveret i forhold til forskellige forebyggende tiltag. Der vil blive lanceret forskellige tilbud, der kan understøtte netværksdannelse blandt kvinder, og der vil blive udviklet uddannelse i mangfoldighedsledelse, der vil komme til at indgå i bl.a. sergent- og officersuddannelserne. Endelig vil der blive etableret et netværk af rådgivere, der kan rådgive i forhold omkring uønsket krænkende adfærd samt et rådgivende organ, der kan undersøge indbragte sager og rådgive om eventuelle sanktioner i disse sager.

Privat indsigt til fælles erfaring

Det er nødvendigt, at der sker forandringer, og det er nødvendigt, at Forsvarets chefer, ledere og medarbejdere tager aktivt del i forandringsprocessen. Det er vigtigt at hæfte sig ved, at grundlaget for denne forandringsproces er til stede. Der eksisterer allerede en bevidsthed hos Forsvarets mænd og kvinder om, at en del af den adfærd, der udspiller sig mellem mand og kvinde går over personlige grænser og bliver oplevet som krænkende. Denne private indsigt skal forvandles til fælles erfaring og en kompetence, der gør det muligt at handle, gribe ind og sætte grænser. Alle skal kunne færdes på Forsvarets arbejdspladser uden at føle sig krænket på grund af sit køn. ■

Den Danske Flåde opdager Amerika, 20 år før Columbus

Af: BA. / PL. Peter M. A-V Tappe

Muligvis var to danske admiraler under ledsagelse af en udsending fra den portugisiske konge de første til at sejle langs Amerikas kyst siden vikingen Leif den Lykkelige, og det vel at mærke 20 år før Christopher Columbus 'opdagede' Amerika. Beretningen om denne bedrift kommer her.

Christian I havde vist sin interesse for Flåden og for søen ved at bruge Flåden flittigt politisk og ved sine dispositioner med fremmede monarker. Christian I havde kontakt med en anden maritimt interesseret monark, nemlig kongen af Portugal. Allerede under Erik af Pommern og Kristoffer af Bayern havde der været kontakter til Portugal.

Erik af Pommern, der på en udenlandsrejse sandsynligvis havde truffet Henrik Søfarerens bror, Don Pedro, fik omkring 1426 besøg af denne, og under Kristoffer blev en dansk adelsmand, Vollert, knyttet til Henrik Søfarerens ekspeditioner langs Afrikas kyst for at opdage nyt land. I 1448 fik Vollert endog betroet det ærefulde hverv at være kaptajn på en krael på et togt til en afrikansk negerhøvding i egnene omkring Senegal. En sådan

stilling fik udlændinge ellers ikke. Uheldigvis blev han enten dræbt eller fanget af de indfødte. Senere, i 1458, sendte kong Christian en af sine hoffolk, Lolland, til Henrik Søfareren, og Lolland deltog i et korstog mod maurerne i Afrika. I 1461 vendte han hjem til Danmark med et meget rosende brev fra den portugisiske konge, der også forinden havde slået ham til ridder.

Efter Henrik Søfarerens død i 1460 fortsatte forbindelsen mellem Alfonso V og Christian I. Det synes således ret sikkert, at den portugisiske konge har tilskyndet kong Christian til at lade foretage en opdagelsesrejse mod Vest for at finde vejen til Indien eller opdage nyt land.

Opdagelsesrejser var i datiden et kongeligt privilegium og meddelelser

herom var ganske afhængige af kongens interesser. Derfor er denne ekspedition først kommet til historikernes kendskab i 1905, da man har kunnet sammenlægge tilfældige oplysninger fra forskellige kilder. Fundet af et brev dateret den 3. marts 1551 fra borgmesteren i Kiel, Carsten Grip, til kong Christian III har bl.a. følgende indhold:

'- at de to skibsherrer Pining og Pothorst, som blev udsendt med nogle skibe efter Deres kongelige bedstefaders befaling og på foranledning af kongen af Portugal med det formål at opdage nye øer og fastland i de nordlige have -'

Hermed er det fastslået, at ekspeditionen har fundet sted og at den er

Gammel Karavel – let forenklet

Portræt af Hans Pothorst – kalkmaleri i Helsingør Kirke

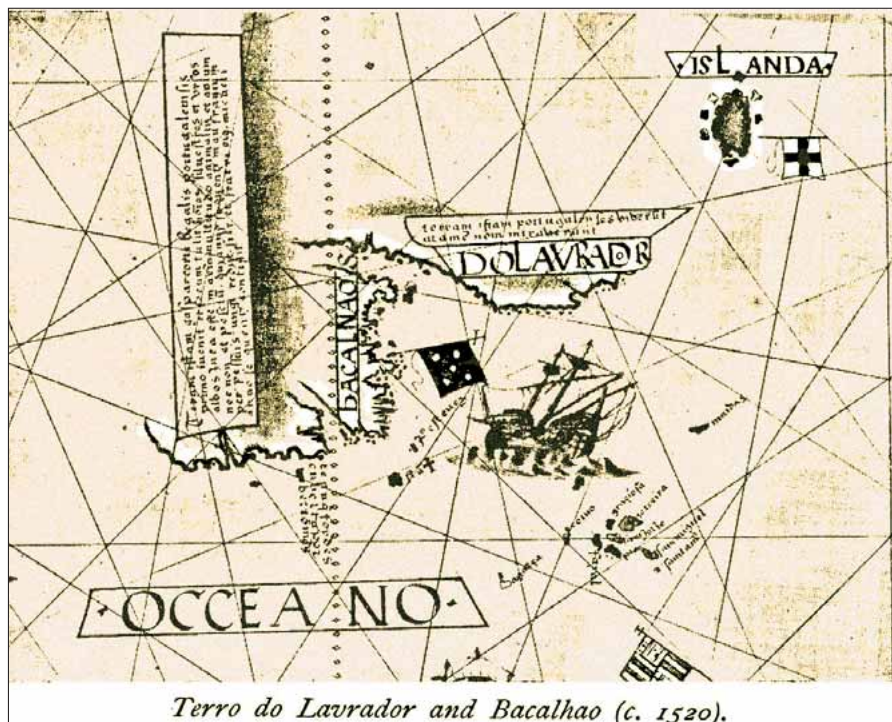

Erik af Pommern med Flåden i baggrunden

under portugisisk kommando af Joao Vaz Corte Real selv. Fra Norges kyst er man sejlet til Island og videre mod vest til den grønlandske østkyst, hvorefter man er sejlet rundt om Kap Farvel og atter har sat kursen mod Vest. Togtet er da gået til Hudsonstrædet, hvor man har fulgt Labradors og Newfoundland's kyster mod Syd og St. Lawrencebugtens munding. Vi finder på flere gamle portugisiske kort betegnelsen 'Tierra Corte Real': Corte Reals Land, indskrevet på Newfoundland og Labradors plads, samt henvisninger om opsatte portugisiske og danske sømærker (hugget ind i klipperne). Kongen har muligvis været skuffet over ekspeditionens forløb, da

gennemført med et eller flere af kongens orlogsskibe. Det næste spørgsmål er, hvornår dette togt foregik. Vi ved, at lederne af ekspeditionen var Didrik Pining og Hans Pothorst, som begge stammede fra Hildesheim i Nordtyskland, og var trådt i den danske konges tjeneste som 'sceppere', hvilket historikeren Sofus Larsen i sin afhandling fra 1925 oversætter med ordet 'admiraler'. Didrik Pining avancerede til kongelig statholder på Island og i Nordnorge, Hans Pothorst blev 'by kaptajn' i Helsingør.

Synlige spor efterlod de to søofficerer sig i form af de såkaldte 'Piningsdomar = love udstedt af Pining' på Island og et kalkmaleri visende Hans Pothorst og dennes våbenskjold (en jydepotte på en rist = middelalder plattysk: Pott Horst = moderne højtysk: Topfrost) i St. Maria kirke i Helsingør. Didrik Pining og Hans Pothorst vides siden hen at have stået i kongens kapertjeneste på fartøjet Barken i Østersøen, i spidsen for i alt 6 fartøjer den 18. maj 1487. Som navigator på ekspeditionen deltog nordmanden Jon Skolp eller Johannes Scolpus, som han benævnes på latin. Endelig deltog den portugisiske konges repræsentant, admiral Joao Vaz Corte Real, som siden hen for sin indsats blev belønnet med vicekongedømmet

Kort over opdagelserne

på den lille ø Terceira i Azorerne i 1474. Ekspeditionen må nødvendigvis have fundet sted før disse to tidspunkter og den generelle opfattelse blandt historikere er, at året for ekspeditionens start må være 1472. Om togtet vides det, at det sandsynligvis udgik fra Norge. Antallet af deltagende skibe kendes ikke, sandsynligheden taler for to eller tre fartøjer det tredje, hvis der var tre, eventuelt

man ikke fandt den ønskede vej til Indien, og derfor er ekspeditionen muligvis også gået i glemmebogen. Et sikkert billede af ekspeditionens forløb må således stå hen i det uvisse, indtil der som i 1905 atter dukker glemt kildemateriale op i arkiverne. ■

CFlex

C-Flex

A New Generation of
Terma Naval C3I Systems

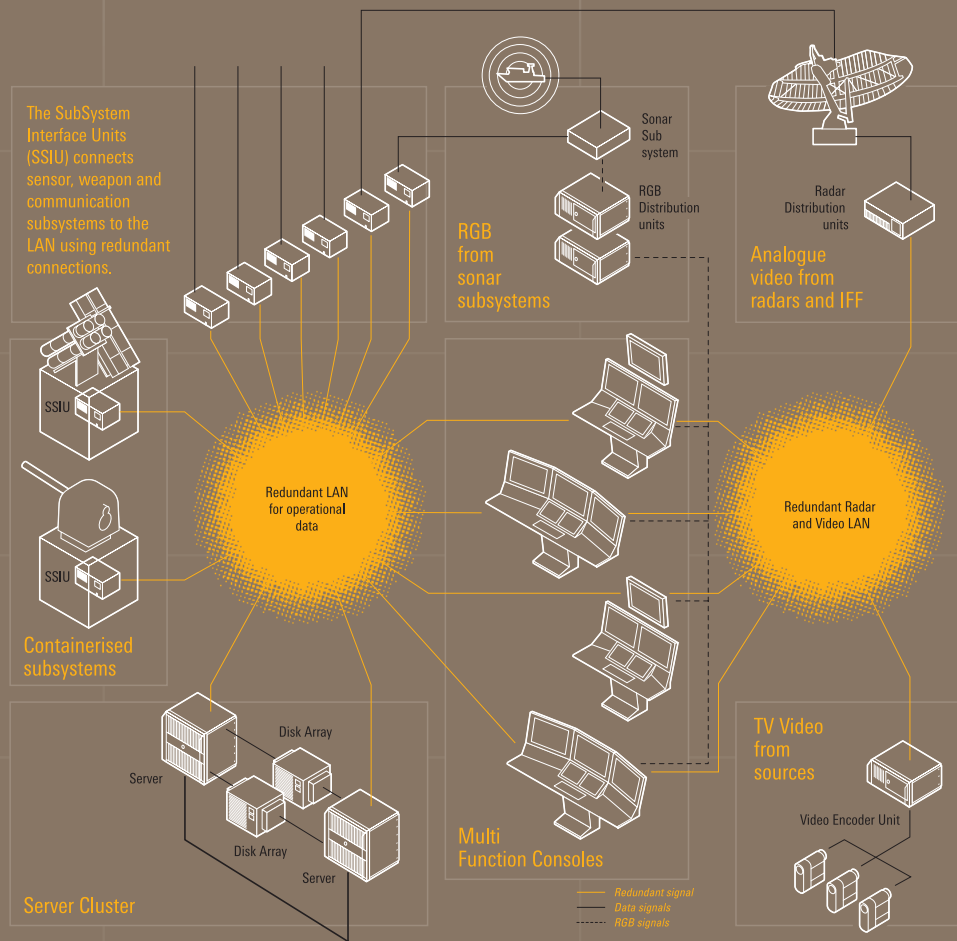
Total Sensor and
Weapon Integration

Maximum Commercial-
Off-the-Shelf Hardware

LAN Distributed TV
and Radar Video

Component-based
Software Architecture
providing:

- Configuration flexibility
- Reduced test requirements
- Reduced maintenance costs
- Open interface to third party software

The C-Flex concept allows for continuous upgrade of ships with new equipment without major costs and waiting time for a new software release. A concept designed for a continuous improvement of the technology rather than mid-life upgrades.